



AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*



Received: 2 February 2015

Received in revised form: 13 August 2015

Accepted: 19 August 2015

Tax Incidence and Inequality of Thai General Government Taxation System*

Chairat Aemkulwat**

Faculty of Economics, Chulalongkorn University

Indirect Taxes comprise 47.9 percent of tax revenues of the Thai general government whereas direct taxes comprise 40.7 percent in 2014. In terms of national income, the revenue of the Thai general government is 25.71 percent – central government contributing 22.79 percent and local government contributing 2.92 percent. It can also be divided into direct tax share of 10.92 percent, indirect tax share of 11.62 percent, and non-tax share of 3.17 percent. Direct taxes except land maintenance tax – personal income tax, corporation income tax, petroleum income tax, building and land tax, land registration fee, motor vehicle tax, and signboard tax – increase progressivity and decrease inequality. Indirect taxes except custom duties – value added tax, excise tax, and other local indirect taxes – decrease progressivity and increase inequality. In the base case, the poorest 10 percent bears 21.57 percent while the richest 10 percent bears 26.55 percent, contributing to a decrease of the ratio of income of richest 10 (20) percent to that of poorest 10 (20) percent to 19.25 (10.77) times, compared to 20.70 (11.50) in the case of before-tax income. In the case of elastic demand and supply, decile 1 bears 17.67 percent while decile 10 bears 26.92 percent, contributing to a decrease of the ratio of income of the richest 10 (20) percent to that of the poorest 10 (20) percent to 18.36 (10.32) times. Finally, Gini coefficient may rise or fall after tax. It increases to 0.501, a jump of 2.2 percent in the base case but falls to 0.461, a drop of 5.9 percent in the case of elastic demand and supply.

Keywords: Tax Incidence, Size Distribution of Income, Inequality, Gini Coefficient

* The content of this article is part of the research of the author titled, "Tax Incidence and Inequality in Thailand: 1988-2009", financially supported by the Chulalongkorn Economics Research Center, Faculty of Economics, Chulalongkorn University. This paper has been presented at the Eight National Conference of Economists on "Changing Thailand under the context of Changing World Economy" at Mahitaladhibesra Building, Chulalongkorn University on October 22, 2013.

** Assistant Professor, Faculty of Economics, Chulalongkorn University, Email: Chairat.a@chula.ac.th



ภาวะภาษีและความเหลื่อมล้ำของระบบภาษีภาครัฐบาลไทย*

ชัยรัตน์ เขี่ยมกุลวัฒน์**

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

ภาษีทางอ้อมคิดเป็นร้อยละ 47.9 ของรายได้ภาครัฐบาล ส่วนภาษีทางตรงคิดเป็นร้อยละ 40.7 ในปี 2557 เมื่อคิดเป็นสัดส่วนรายได้ประชาชาติ รายได้ภาครัฐบาลคิดเป็นร้อยละ 25.71 แบ่งออกเป็นรายได้ของรัฐบาลกลางร้อยละ 22.79 และรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 2.92 รายได้ภาครัฐบาลยังสามารถจำแนกเป็นภาษีทางตรงร้อยละ 10.92 ภาษีทางอ้อมร้อยละ 11.62 และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีร้อยละ 3.17 ภาษีทางตรง ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ภาษีการโอนที่ดิน ภาษีรถยนต์และล้อเลื่อน ยกเว้นภาษีบำรุงท้องที่ มีลักษณะก้าวหน้าและลดความไม่เท่าเทียมกัน ภาษีทางอ้อม ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต รวมทั้งภาษีทางอ้อมอื่นๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยกเว้นภาษีศุลกากร มีลักษณะถดถอยและเพิ่มความไม่เท่าเทียมกัน ภาวะภาษีของภาครัฐบาลมีดังนี้ กลุ่มรายได้ต่ำสุดรับภาระต่ำสุดร้อยละ 21.57 กลุ่มที่มีรายได้สูงสุดรับภาระร้อยละ 26.55 กลุ่มที่รับภาระสูงสุด ได้แก่ กลุ่มประชากรที่แบ่งตามระดับรายได้กลุ่มที่ 6 (Decile 6) รับภาระร้อยละ 26.85 ส่งผลทำให้สัดส่วนรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 10 (20) ต่อสัดส่วนรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 10 (20) ลดลงเป็น 19.25 เท่า (10.77 เท่า) เมื่อเปรียบเทียบกับ 20.70 (11.50) ในกรณีรายได้ก่อนภาษี เมื่อพิจารณากรณีที่อุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่นได้ พบว่า กลุ่มรายได้สูงสุดเป็นกลุ่มรับภาระสูงสุดร้อยละ 26.92 และกลุ่มรายได้ต่ำสุดเป็นกลุ่มรับภาระต่ำสุดร้อยละ 17.67 ส่งผลให้สัดส่วนรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 10 (20) ต่อสัดส่วนรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 10 (20) ลดลงเป็น 18.36 เท่า (10.32 เท่า) รายได้ภาครัฐบาลสามารถทำให้ความไม่เท่าเทียมกันเพิ่มขึ้นหรือลดลง ในกรณีฐาน สัมประสิทธิ์จีนิเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 0.501 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2 แต่ใน

* เนื้อหาในบทความนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลการศึกษาวิจัยของผู้เขียนที่ปรากฏในงานวิจัยเรื่อง “การกระจายภาวะภาษีและ ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย 2531-2552” ซึ่งได้รับได้รับทุนสนับสนุนจากศูนย์วิจัยคณะเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้เสนอเป็นบทความในการประชุมวิชาการระดับชาติของ นักเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 8 ภายใต้หัวข้อ “การปรับเปลี่ยนประเทศไทยภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลก” ในวันอังคารที่ 22 ตุลาคม 2556 เวลา 8:30-16:30 น. ณ อาคารมหิตลาธิเบศร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, Email: Chairat.a@chula.ac.th

กรณีอุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่น สัมประสิทธิ์จึ้นลดลงเป็น 0.461 เป็นการลดลงถึงร้อยละ 5.9

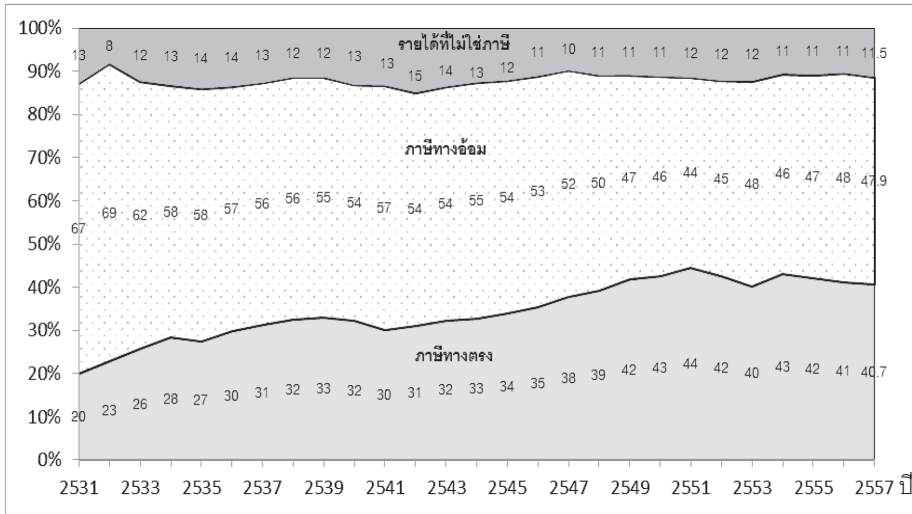
คำสำคัญ : การกระจายภาระภาษี, การกระจายรายได้ของบุคคล, ความไม่เท่าเทียมกัน, และ สัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกัน

บทนำ

ภาครัฐบาลประกอบด้วยรัฐบาลกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น¹ ในปี 2557 ภาครัฐบาลจัดเก็บรายได้สูงถึง 2,590,705 ล้านบาท แบ่งเป็นรายได้รัฐบาลกลาง 2,268,245 ล้านบาท หรือร้อยละ 87.6 ของรายได้ของภาครัฐบาล และรายได้รัฐบาลท้องถิ่นไม่รวมเงินอุดหนุนคิดเป็น 322,460 ล้านบาท² หรือร้อยละ 12.4 ของรายได้สุทธิของภาครัฐบาล รายได้หลักที่เข้าสู่ระบบการคลังของรัฐบาลกลางมาจาก 2 แหล่งใหญ่ๆ คือรายได้จากภาษีอากร และรายได้ที่มีใช้ภาษีอากร อาทิเช่น รายได้จากธุรกิจสาเหกิจ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต และค่าปรับ เป็นต้น โดยรายได้ของรัฐบาลกลางประมาณร้อยละ 87.8 จัดเก็บจากภาษีอากร และอีกประมาณร้อยละ 12.2 จัดเก็บจากรายได้อื่นที่มีใช้ ภาษีอากร รายได้จากภาษีอากร แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ ภาษีทางตรง (Direct Tax) คือ ภาษีที่จัดเก็บจากรฐานรายได้ของผู้มีรายได้หรือจากรฐานทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สินโดยตรง และ ภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) คือ ภาษีที่เก็บจากสินค้าหรือบริการในขั้นตอนการผลิต การจำหน่าย หรือการนำเข้า ซึ่งหน่วยธุรกิจสามารถที่จะผลักภาระภาษีดังกล่าวให้กับผู้บริโภคได้ ในรูปราคาสินค้าที่สูงขึ้น เมื่อพิจารณาแยกย่อยลงไปในแต่ละภาษี ภาษีทางตรงประกอบไปด้วย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีเงินได้ปิโตรเลียม ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีโรงเรือนและที่ดิน ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดิน และภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน ภาษีทางอ้อม ประกอบด้วย ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสรรพสามิต และอากรขาเข้าและอากรส่งออก

¹ ในบทความนี้ “รัฐบาลกลาง” กับ “รัฐบาล” และ “รัฐบาลท้องถิ่น” กับ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” คือหน่วยงานเดียวกัน

² สำหรับผู้สนใจโครงสร้างรายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษาเพิ่มเติมจาก Aemkulwat (2012, pp. 16-21)



ภาพที่ 1 สัดส่วนของภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมต่อรายได้สุทธิของภาครัฐบาล ปี 2531-2554
 ที่มา: Fiscal Policy Office, Ministry of Finance. (2015). Ministry of Finance. Report on Economy and Public Finance. Retrieved from <http://www.fpo.go.th/FPO/index2.php?mod=Category&file>.

ประเทศไทยยังมีโครงสร้างการจัดเก็บภาษีทางตรงได้น้อยกว่าภาษีทางอ้อมในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา (2531-2557) ภาครัฐบาลจัดเก็บภาษีอากร ในปี 2531 เป็นภาษีทางตรงคิดเป็นร้อยละ 20 ของรายได้สุทธิของภาครัฐบาล และเพิ่มสูงเรื่อยมาจนกระทั่งปี 2557 เป็นร้อยละ 40.7 ในทางตรงกันข้าม ภาษีทางอ้อมลดลงจากร้อยละ 67 ในปี 2531 เป็นร้อยละ 47.9 ในปี 2557 (ภาพที่ 1) จากข้อมูลสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีโครงสร้างจากการเก็บภาษีทางอ้อมมากกว่าภาษีทางตรง และยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่ลดลงของภาษีทางอ้อม ในทำนองเดียวกัน ยังแสดงให้เห็นความสำคัญที่เพิ่มขึ้นของภาษีทางตรง ที่เป็นเช่นนี้ มีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอัตราภาษี รวมทั้งการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งเพื่อขยายฐานภาษีและจูงใจให้ประชาชนเสียภาษีมากขึ้น และการเพิ่มขึ้นของรายได้จากภาษีเงินได้นิติบุคคล ตามการเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายตัวภาคธุรกิจที่เป็นทางการ (Aemkulwat, 2010)

ความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นปัญหาเรื้อรังในสังคมไทย ตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกในปี (2504-2509) ลักษณะการพัฒนาประเทศยังเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นตัวนำการพัฒนา โดยหวังว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจจะเกิดการไหลรินสู่เบื้องล่าง (Trickle-down Effect) ทำให้ความยากจนและการกระจายรายได้ดีขึ้น (Tinnakorn, 2002 and Aemkulwat & Amonvatana, 2011) แต่ในความเป็นจริง การกระจายรายได้แทบไม่ได้ดีขึ้นเลย

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา (2531-2552) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้อยู่ในช่วง 0.490-0.512 โดยมีค่าเท่ากับ 0.490 ในปี 2552 (Aemkulwat, 2012, p. 3) ซึ่งค่าค่อนข้างสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ประเทศเกาหลีใต้ (0.316) สิงคโปร์ (0.425) สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น (0.249) แต่มีค่าใกล้เคียงกับประเทศมาเลเซีย (0.492) ฟิลิปปินส์ (0.445) และจีน (0.496) (National Economic and Social Development Board, 2011)

ประเทศไทยเน้นการเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่แผนฯ 1 ถึงแผนฯ 7 (2504-2539) โดยไม่มีเป้าหมายด้านการกระจายรายได้เลย จนกระทั่งแผนฯ 7 (2535-2539) เป็นต้นมา ยกเว้นแผนฯ 9 (2545-2549) ได้มีเป้าหมายการลดความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มคนในประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) ในแผนฯ 10 (2550-2554) มีเป้าหมายชัดเจน โดยกำหนดรายได้ของกลุ่มรายได้สูงสุดร้อยละ 20 แรก มีสัดส่วนไม่เกิน 10 เท่าของรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 ให้เกิดขึ้นในปี 2554 หรือ Q5/Q1 มีค่าน้อยกว่า 10 ซึ่งไม่สามารถบรรลุได้ในปี 2552 ในแผนฯ 11 (2555-2559) เป้าหมายหลักคือ เน้นความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลง เพื่อเสริมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นสังคมสันติสุข โดยมีตัวชี้วัดด้านการกระจายรายได้ ได้แก่ สัดส่วนรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 10 กับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำร้อยละ 10 แต่ไม่ได้ระบุเป้าหมายเป็นตัวเลขอย่างชัดเจน

การศึกษาความยากจนและความเหลื่อมล้ำส่วนใหญ่ จะหาอัตราส่วนความยากจนสัมบูรณ์ (Absolute Poverty) และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกัน (Gini Coefficient) โดยจะศึกษาจากรายได้ก่อนภาษีทั้งหมดของครัวเรือน การศึกษาการกระจายรายได้ส่วนใหญ่ จะหาสัดส่วนรายได้ประชากรก่อนภาษี จำแนกตามชั้นรายได้ (Income by Decile) โดยไม่ได้คำนึงถึงรายได้สุทธิหลังหักภาษีอากรที่ติดอยู่กับครัวเรือน ซึ่งเป็นรายได้ที่สามารถใช้จ่ายได้จริงของครัวเรือน และน่าจะสะท้อนรายได้ที่แท้จริงของครัวเรือนได้ดีกว่ารายได้ก่อนหักภาษี ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้ จะใช้รายได้ครัวเรือนสุทธิหลังหักภาษีอากร เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาระภาษี (Tax Incidence) และความเหลื่อมล้ำ (Tax Inequality) ที่เกิดจากการกระจายรายได้ก่อนและหลังการจัดเก็บภาษีอากร

ในอดีตที่ผ่านมา มีผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศมากมายศึกษาผลกระทบของการจัดเก็บภาษีอากรต่อการกระจายรายได้ ในต่างประเทศ Pechman and Okner (1974) ศึกษาภาระภาษีในสหรัฐอเมริกาในปี 1966 โดยทำการแบ่งออกตามชั้นรายได้เป็น 10 กลุ่ม พบว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมีโครงสร้างที่ก้าวหน้าอย่างชัดเจน สำหรับภาษีเงินได้นิติบุคคล จะมีโครงสร้างที่ก้าวหน้าในกลุ่มชั้นรายได้ต่ำและชั้นรายได้สูง แต่สำหรับในกลุ่มชั้นรายได้ปานกลางจะมีอัตราแบบสัดส่วน สำหรับทางด้านของภาษีการขายทั่วไปและภาษีการขายเฉพาะอย่าง พบว่ามีโครงสร้างภาษีถดถอย Karageorgas (1964) ทำการศึกษาการกระจายภาระภาษีในประเทศกรีซ โดยจะทำการวัด

การผลัดภาระภาษีทั้งภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม และภาษีทรัพย์สิน ในปี 1964 พบว่าร้อยละ 80 ของรายได้อำนาจรัฐจะมีโครงสร้างแบบถดถอยและมีเพียงร้อยละ 20 ของรายได้อำนาจรัฐจะมีลักษณะก้าวหน้า Devarajan and Hossain (1998) ศึกษาภาระภาษีของประเทศฟิลิปปินส์ ในปี 1988 พบว่าภาษีธุรกิจก็มีโครงสร้างที่ค่อนข้างก้าวหน้าและภาษีมูลค่าเพิ่มจะมีโครงสร้างเป็นแบบถดถอย แต่ไม่มากนัก Malik and Saqib (1989) ศึกษาการประมาณภาระภาษีในประเทศปากีสถาน พบว่า ในพื้นที่ชนบทภาระภาษีทุกตัว ไม่ว่าจะเป็น ภาษีนำเข้า ภาษีสรรพสามิต ภาษีการขายทั่วไป และภาษีเงินได้นิติบุคคล ล้วนมีโครงสร้างภาษีแบบถดถอย

ผลงานวิจัยในประเทศไทยก็มีมากมายเช่นกัน Krongkaew (1978) ศึกษาผลกระทบของระบบภาษีอากรต่อภาระภาษีและความเหลื่อมล้ำ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2506, 2512 และ 2515 พบว่าระบบภาษีของรัฐบาลกลางมีลักษณะถดถอยและการกระจายรายได้แยกลงในปีที่ศึกษา Likitkijssomboon (1983) ศึกษาภาระภาษีอากรโดยใช้ข้อมูลปี 2524 และแบ่งครัวเรือนเป็น 10 กลุ่มตามลำดับขั้นรายได้ ผลการศึกษาพบว่าภาษีทางตรงได้แก่ภาษีเงินได้ มีความก้าวหน้า ภาษีทางอ้อมมีลักษณะถดถอย ขณะที่ภาษีรายได้นิติบุคคล และภาษีทรัพย์สินไม่มีความชัดเจนมากพอ ระบบภาษีของรัฐบาลกลางนั้นมีลักษณะถดถอย และมีแนวโน้มถดถอยมากขึ้นจากปี 2515 Sussangkarn, Patmasirawat, Jitsuchon and Samtisart (1999) ศึกษาลักษณะการกระจายภาระภาษีอากรในปี 2531, 2533, และ 2537 พบว่าโครงสร้างภาษีอากรของรัฐบาลกลางมีลักษณะถดถอย นั่นคือ ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำรับภาระภาษีมากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้สูง เนื่องจากภาษีทางตรง ได้แก่ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล มีลักษณะก้าวหน้า และภาษีทางอ้อม ได้แก่ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีศุลกากร มีลักษณะถดถอย Jitsuchon, Chawa and Anuchitworawong (2009) ศึกษาการกระจายภาระภาษีทางตรง และภาระภาษีทางอ้อม ผลการศึกษานั้นพบว่า ภาษีทางตรงในประเทศไทยถูกเก็บอยู่ในระดับต่ำ มีกลุ่มฐานผู้เสียภาษีจำนวนน้อย และมีการลดหย่อนให้จำนวนมาก ในขณะที่ภาษีทางอ้อมนั้นหากแบ่งครัวเรือนออกเป็น 10 กลุ่ม โดยใช้ข้อมูลปี 2547 และ 2550 พบว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มมีโครงสร้างภาษีแบบถดถอยหากจัดกลุ่มครัวเรือนตามลำดับขั้นรายได้ แต่มีโครงสร้างแบบก้าวหน้าหากจัดกลุ่มครัวเรือนตามฐานบริโภค Poapongsakorn, Nikomborirak, Tangkitvanic, Israngkura Na Ayutthaya and Ratanawaraha (2011) ศึกษาการกระจายภาระภาษีทางตรงและทางอ้อม โดยใช้ข้อมูลปี 2543, 2545, 2547 และ 2550 แบ่งครัวเรือนตามลักษณะต่างๆของผู้มีรายได้ ผลการศึกษาพบว่า ภาษีทางตรงมีโครงสร้างแบบก้าวหน้า อย่างไรก็ตามหากนับเฉพาะผู้เสียภาษีที่ยื่นแบบ ภ.ง.ด. 91 พบว่ามีลักษณะถดถอยและเพิ่มความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากมีการหักค่าลดหย่อนให้จำนวนมาก ขณะที่ภาษีทางอ้อมนั้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีนำเข้า และภาษีสรรพสามิตได้แก่สุราและบุหรี่มีลักษณะ

ถดถอยหากจัดกลุ่มครัวเรือนตามลำดับขั้นรายได้ อย่างไรก็ตามหากจัดกลุ่มครัวเรือนตามรายจ่าย ภาษีทางอ้อมจะมีลักษณะก้าวหน้า

ยังมีการศึกษาอีกมากที่ศึกษาเกี่ยวกับการกระจายภาระภาษีบางประเภทและผลกระทบต่อ การกระจายรายได้ เช่น Wannajitjaroon (2009) ศึกษาผลกระทบของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี 2531, 2533, 2545 และ 2547 และพบว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีลักษณะก้าวหน้าและทำให้ สัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันลดลงเล็กน้อย Yasadatt (2012) ศึกษาผลกระทบของภาษีทรัพย์สิน ในปี 2529 2537 และ 2547 และพบว่าภาษีโรงเรือนและที่ดินมีความก้าวหน้า แต่ภาษีบำรุงท้องที่มี ลักษณะถดถอย Satitchaijaroen, Ketudat, Ananapibut, Wicheanplerd & Chindathum (2011) ศึกษาผลกระทบของภาษีมูลค่าเพิ่มต่อความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ในปี 2547 และ 2552 พบว่า เมื่อแบ่งครัวเรือนเป็น 10 กลุ่มตามลำดับรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ภาษีมูลค่าเพิ่มมีความ ก้าวหน้าเล็กน้อยและทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันลดลงร้อยละ 0.19

งานวิจัยฉบับนี้จะทำการศึกษากการกระจายรายได้หลังภาษีของครัวเรือน (Size Distribution of Income) หรือการกระจายภาระภาษีทั้งระบบและแต่ละประเภทภาษี โดยแบ่งเป็น ภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี ในระดับรัฐบาลท้องถิ่น รัฐบาลกลาง และภาครัฐบาล สำหรับปี 2552 รวมทั้งศึกษาผลกระทบของการจัดเก็บภาษีต่อความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ โดยหา สัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันก่อนและหลังการจัดเก็บภาษี และสัดส่วนรายได้กลุ่มที่มีรายได้สูงสุด ต่อรายได้กลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุด ภายใต้กรอบการวิเคราะห์แบบดุลยภาพบางส่วน³ โดยคำนึงถึง ผลกระทบในส่วนที่เกิดจากการผลักรภาษี ไม่ว่าจะเป็นการผลักรภาษีไปข้างหน้าไปตกแก่ ผู้บริโภค หรือการผลักรภาษีไปข้างหลังไปตกแก่แรงงานและทุน งานวิจัยฉบับนี้แตกต่างจาก Krongkaew (1978) Likitkijsoomboon (1983) และ Sussangkarn et al. (1999) รวมทั้งงานวิจัย เกี่ยวข้องอื่นๆ อยู่อย่างน้อย 2 ประการ ประการแรก รายงานวิจัยฉบับนี้ศึกษาภาระภาษีและ ความเหลื่อมล้ำก่อนและหลังภาษี ในปี 2552 ทำให้เข้าใจภาระภาษีและ ความไม่เท่าเทียมกันก่อนและหลัง ภาษีอากรในทศวรรษ 2550 ประการที่สอง งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาแบบบูรณาการ โดยศึกษาผลกระทบ ของภาษีอากรต่อการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นระดับภาครัฐบาล ระดับ รัฐบาลกลาง และระดับรัฐบาลท้องถิ่น และครอบคลุมภาษีอากรแทบทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นภาษี ทางตรง ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม ภาษีโรงเรือน

³ งานวิจัยนี้ไม่ใช้การวิเคราะห์แบบดุลยภาพทั่วไปที่ต้องคำนึงถึงการปรับตัวทุกสาขา ถึงอย่างไรก็ตาม มีการผลักร ให้ผู้บริโภค แรงงานและผู้ประกอบการ ตามลักษณะข้อมูล SES และ Input-Output Tables ดังนี้ การผลักรทำให้ ผู้บริโภคเป็นไปในรูปแบบการบริโภคในข้อมูล SES การผลักรภาษีให้แรงงานเป็นไปตามลักษณะรายได้จาก การทำงานในข้อมูล SES ส่วนการผลักรภาษีให้ผู้ประกอบการขึ้นอยู่กับลักษณะรายได้ของครัวเรือนจากกำไร และเงินปันผล รวมทั้งรวมผลกระทบจากข้อมูลใน Input-Output Tables

และที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีทางอ้อม ได้แก่ ภาษีการขายทั่วไป ภาษีสรรพสามิต และภาษีศุลกากร และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี ได้แก่ รายได้รัฐพาณิชย์และรายได้จากส่วนราชการอื่นๆ

บทความนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน ตอนที่ 1 เสนอบทนำ ตอนที่ 2 อธิบายแบบจำลองที่ใช้ประกอบด้วยแบบจำลองการผลักระภาษีและแบบจำลองสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกัน ตอนที่ 3 อธิบายวิธีการวิจัย ข้อเสนอแนะ และข้อมูลที่ใช้ ตอนที่ 4 แสดงผลการศึกษาการกระจายภาระภาษีและความเหลื่อมล้ำในระดับรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และภาครัฐบาล ตอนที่ 5 สรุปและเสนอแนะเชิงนโยบายโดยสังเขป

แบบจำลอง

แบบจำลองแบ่งออกเป็นสองส่วน⁴ ส่วนแรกจะอธิบายแบบจำลองการผลักระภาษีไปข้างหน้าและข้างหลัง ส่วนที่สองจะอธิบายแบบจำลองการหาสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกัน

แบบจำลองการผลักระภาษี

ในส่วนของกรคำนวณภาระภาษีแต่ละประเภทภาษี T ในปีใดปีหนึ่ง จะแบ่งออกเป็น 2 ชั้นตอนที่สำคัญ ตามลักษณะของการผลักระภาษี คือการผลักระภาษีไปข้างหน้า และการผลักระภาษีไปข้างหลัง⁵ ดังต่อไปนี้

การผลักระภาษีไปข้างหน้า (Forward Shifting) กำหนดค่า fw ให้อยู่ระหว่าง $0 \leq fw \leq 1$ หาก $fw=0$ หมายความว่าไม่มีการผลักระภาษีไปข้างหน้าหรือไม่มีการผลักระภาษีให้ผู้บริโภคเลย และ $fw=1$ หมายความว่ามีการผลักระภาษีไปข้างหน้าหรือไปให้ผู้บริโภคทั้งหมด ในกรณีที่เป็นการขายทั่วไป การผลักระภาษีไปข้างหน้า จะเริ่มจากการแยกเงินภาษีตามหมวดค่าใช้จ่ายการบริโภค และจำนวนเงินภาษีที่ผลักระภาษีไปข้างหน้าสำหรับครัวเรือน h หรือ \bar{t}_h^v สามารถเขียนเป็น

$$\bar{t}_h^v = \sum_{i=1}^n (fw \sigma_i \frac{e_{ih}}{\sum_{h=1}^n e_{ih}}) T \quad (1)$$

โดย fw = สัดส่วนการผลักระภาษีไปข้างหน้า

σ_i = สัดส่วนภาษีที่ตกกับหมวดสินค้าที่ i

e_{ih} = มูลค่ารายจ่ายของครัวเรือน h กับสินค้า i

n = จำนวนของหมวดสินค้า 14 รายการ

T = ภาษีที่จัดเก็บ

⁴ การจัดเก็บภาษีอากรจะก่อให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ (deadweight loss) แบบจำลองนี้ไม่ได้รวมผลกระทบของการเกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจในการวิเคราะห์

⁵ แบบจำลองนี้ไม่คำนึงถึงสินค้าขั้นกลาง (intermediate goods) แต่พิจารณาเฉพาะเพียงสินค้าขั้นสุดท้าย (final goods) ในการผลักระภาษีให้ผู้บริโภค ดังนั้นการผลักระภาษีไปข้างหน้าในกรณีภาษีบางประเภท เช่น ภาษีน้ำมัน ผลการศึกษาอาจคาดเคลื่อนจากความไม่จริงได้

ในปีที่ศึกษา $\sigma_i fwT$ คือจำนวนเงินภาษีที่ผลักไปข้างหน้า⁶ สำหรับหมวดสินค้า i เมื่อคูณด้วยสัดส่วนค่าใช้จ่ายบริโภคสินค้า i ของครัวเรือน h ต่อรายจ่ายทั้งหมด หรือ $e_{ih}/(\sum_{h=1}^H e_{ih})$ จะเท่ากับจำนวนเงินภาษีของสินค้า i ที่ครัวเรือน h ต้องจ่าย เนื่องจากมีสินค้าทั้งหมด 14 หมวด⁷ เราสามารถหาจำนวนเงินภาษีที่ผลักไปข้างหน้าของครัวเรือน h หรือ τ_h^F จากผลบวกของจำนวนเงินภาษีของสินค้า 14 หมวดที่ครัวเรือนต้องจ่าย

ในกรณีที่เป็นการขายเฉพาะอย่าง เช่น ภาษีสรรพสามิตน้ำมัน รวมทั้งรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีที่มีข้อสมมุติผลลัทธิภาษีให้ผู้บริโภค ($fw > 0$) จะกำหนดให้ $\sigma_i = 1$ ดังนั้น จำนวนเงินภาษีที่ผลักภาระไปข้างหน้าสำหรับครัวเรือน h หรือ τ_h^F สามารถเขียนเป็น $\tau_h^F = \sum_{i=1}^n (fw \frac{e_{ih}}{\sum_{h=1}^H e_{ih}}) T$

การผลักภาระภาษีไปข้างหลัง (Backward Shifting) กำหนด $bw = 1 - fw$ โดย $0 \leq bw \leq 1$ หาก $bw = 0$ หรือ $fw = 1$ หมายความว่าไม่มีการผลักภาระไปข้างหลังเลยหรือไม่มีการผลักภาระไปให้เจ้าของทุนหรือแรงงาน และ $bw = 1$ หรือ $fw = 0$ หมายความว่าไม่มีการผลักภาระไปข้างหลังเลยหรือไม่มีการผลักภาระไปให้เจ้าของทุนหรือแรงงาน และ $bw = 1$ หรือ $fw = 0$ หมายความว่ามีการผลักภาระภาษีไปข้างหลังหรือผลักให้เจ้าของทุนหรือแรงงานทั้งหมด การผลักภาระภาษีไปข้างหลังสามารถผลักภาระภาษีไปให้แรงงาน (λ) หรือผลักภาระไปให้ผู้ประกอบการ ($K = 1 - \lambda$) หากเจ้าของทุนรับภาระทั้งหมด $K = 1$ หรือ $\lambda = 0$ แต่หากแรงงานรับภาระทั้งหมด $\lambda = 1$ หรือ $K = 0$ ⁸

ภาษีที่ถูกผลักไปข้างหลัง ($bw = 1 - fw$) ให้แรงงาน ที่ครัวเรือน h ต้องแบกรับจากรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนในปีที่ t หรือ τ_{ht}^W สามารถเขียนเป็น

$$\tau_{ht}^W = bw\lambda T \left(\frac{W_h}{\sum_{h=1}^H W_h} \right) \tag{2}$$

⁶ สัดส่วนภาษีที่ตกกับหมวดสินค้าที่ i หรือ σ_i หาได้จากอัตรากำไร (Profit Margin) จากตารางบัญชีการผลิตผลผลิตภายใต้แนวคิดที่ว่า ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการในสาขาใดมีอัตรากำไรยิ่งสูง จะยิ่งทำกำไรได้มาก อัตรากำไรหาได้จากสัดส่วนผลตอบแทนการผลิตต่อมูลค่าเพิ่ม ดังนั้น σ_i คือสัดส่วนอัตรากำไรในหมวดสินค้า i ต่อผลบวกอัตรากำไรของทุกหมวดสินค้า ซึ่งเป็นตัวแทนของสัดส่วนภาษีที่ตกกับหมวดสินค้า i (Aemkulwat, 2012, pp. 50-55)

⁷ บทความนี้ได้แบ่งรายจ่ายเพื่อการอุปโภคและบริโภค ออกเป็น 14 รายการแสดง ได้แก่ (1) หมวดอาหาร (2) เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ (3) เครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ (4) ยาสูบ (5) เสื้อผ้าและรองเท้า (6) ค่าเช่าและค่าน้ำ (7) เชื้อเพลิงและแสงสว่างในครัวเรือน (8) เฟอร์นิเจอร์และเครื่องใช้ในครัวเรือน (9) ค่ารักษาพยาบาลและบริการส่วนบุคคล (10) ค่าเดินทาง (11) ค่าน้ำมันและบำรุงยานพาหนะ (12) ค่าชื้อยานพาหนะ (13) ค่าใช้จ่ายสื่อสาร (14) ค่าใช้จ่ายบันเทิง

⁸ ในการศึกษา สมมุติร้อยละของภาระภาษีทั้งหมดที่ตกอยู่กับผู้บริโภค แรงงาน และเจ้าของทุน เช่น การผลักไปข้างหน้าร้อยละ 50 ($fw = 0.50$) การผลักไปข้างหลังไปให้แรงงานร้อยละ 25 ($bwK = 0.25$) และการผลักไปข้างหลังให้เจ้าของทุนร้อยละ 25 ($bw\lambda = 0.25$) ดังนั้นสัดส่วนการผลักภาระภาษีไปข้างหลังเท่ากับร้อยละ 50 หรือ $bw = 0.5$ และสัดส่วนการผลักภาระภาษีไปข้างหลังให้แรงงาน λ เท่ากับร้อยละ 50 หรือ $bw\lambda = 0.25$ และสัดส่วนการผลักภาระภาษีไปข้างหลังให้เจ้าของทุน K เท่ากับร้อยละ 50 หรือ $bwK = 0.25$

โดย bw = สัดส่วนการผลักภาระภาษีไปข้างหลัง ($bw=1-fw$)

λ = สัดส่วนการผลักภาระภาษีไปข้างหลังให้แรงงาน

W_h = ค่าจ้างและเงินเดือนของครัวเรือน h

ในปีที่ทำการศึกษาค่า $bw\lambda T$ คือจำนวนเงินภาษีที่ผลักไปข้างหลังให้กับแรงงาน เมื่อคุณด้วย สัดส่วนรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนของครัวเรือน h ต่อรายได้จากค่าจ้างและเงินได้ทั้งหมด หรือ $W_h / \sum_{h=1}^H W_h$ จะเท่ากับจำนวนเงินภาษีที่เก็บจากแรงงานของครัวเรือน h

ภาษีที่ถูกผลักไปข้างหลัง bw ที่ครัวเรือน h ที่เป็นผู้ประกอบการหรือเจ้าของทุนต้องแบกรับ ได้แก่ ภาษีจากรายได้จากกำไร หรือ $\underline{\tau}_h^I$ และภาษีจากรายได้เงินปันผล หรือ $\underline{\tau}_h^D$ สามารถเขียนเป็น

$$\underline{\tau}_h^I = bw\kappa T \left(\frac{\pi_h}{\sum_{h=1}^H (\pi_h + D_h)} \right) \quad (3)$$

$$\underline{\tau}_h^D = bw\kappa T \left(\frac{D_h}{\sum_{h=1}^H (\pi_h + D_h)} \right) \quad (4)$$

โดย κ = สัดส่วนการผลักภาระภาษีไปข้างหลังให้ผู้ประกอบการ ($\kappa=1-\lambda$)

π_h = รายได้จากกำไรของครัวเรือน h

D_{ht} = รายได้เงินปันผลของครัวเรือน h

ดังนั้น ภาษีที่ถูกผลักไปข้างหลัง ($bw=1-fw$) ที่ครัวเรือน h ที่เป็นผู้ประกอบการแบกรับภาระ ภาษีรวมแล้วเท่ากับ $\underline{\tau}_h^K = \underline{\tau}_h^I + \underline{\tau}_h^D$

ในปีที่ทำการศึกษาค่า $bw\kappa T$ คือจำนวนเงินภาษีที่ผลักไปข้างหลังให้กับครัวเรือน h ที่มี รายได้จากการประกอบการ รายได้ครัวเรือน h ประกอบด้วยรายได้จากกำไร π_h และ รายได้ได้จาก เงินปันผล D_h เมื่อนำ $bw\kappa T$ คูณด้วยสัดส่วนรายได้จากกำไรของครัวเรือน h ต่อผลบวกของรายได้ จากกำไรและเงินปันผลทั้งหมด หรือ $\pi_h / \sum_{h=1}^H (\pi_h + D_h)$ จะเท่ากับจำนวนเงินภาษีที่เก็บจาก กำไรของครัวเรือน h เมื่อนำ $bw\kappa T$ คูณด้วยสัดส่วนรายได้จากเงินปันผลของครัวเรือน h ต่อรายได้ จากกำไรและเงินปันผลทั้งหมด หรือ $D_h / \sum_{h=1}^H (\pi_h + D_h)$ จะเท่ากับจำนวนเงินภาษีที่เก็บจาก เงินปันผลของครัวเรือน h

ในการคำนวณ $\pi_h / \sum_{h=1}^H (\pi_h + D_h)$ หาได้จากผลคูณของสัดส่วนรายได้กำไรของ ครัวเรือน h ต่อรายได้จากกำไรทั้งหมด $\pi_h / \sum_{h=1}^H \pi_h$ กับสัดส่วนของรายได้กำไรทั้งหมดต่อผลบวก ของรายได้จากกำไรและเงินปันผลทั้งหมด $\sum_{h=1}^H \pi_h / \sum_{h=1}^H (\pi_h + D_h)$ ในการคำนวณ $D_h / \sum_{h=1}^H (\pi_h + D_h)$ ก็เช่นกัน หาได้จากผลคูณของสัดส่วนรายได้เงินปันผลของครัวเรือน h ต่อ รายได้จากเงินปันผลทั้งหมด $D_h / \sum_{h=1}^H D_h$ กับสัดส่วนของรายได้เงินปันผลทั้งหมดต่อผลบวกของ รายได้จากกำไรและเงินปันผลทั้งหมด

$$\sum_{h=1}^H D_h / \sum_{h=1}^H (\pi_h + D_h)$$

ดังนั้น ภาวะภาษีของแต่ละครัวเรือน h หรือ τ_h เท่ากับ

$$\tau_h = \bar{\tau}_h^V + \bar{\tau}_h^E + \bar{\tau}_h^W + \bar{\tau}_h^K \tag{5}$$

เนื่องจากการศึกษาภาวะภาษีของรายได้รัฐบาลท้องถิ่น และภาครัฐบาล แบบจำลองการผลัภาวะภาษีในระดับรัฐบาลท้องถิ่น และระดับภาครัฐบาล ก็ใช้แนวคิดแบบจำลองการผลัภาษีไปข้างหน้าและการผลัภาวะภาษีไปข้างหลัง ซึ่งได้อธิบายแล้วในข้างต้น

หลังจากคำนวณการผลัภาวะภาษีไปข้างหน้าและข้างหลังแล้ว ก็จะนำภาษีดังกล่าวมากระจายตามกลุ่มชั้นรายได้ โดยนำรายได้ครัวเรือนที่มาจากแหล่งรายได้ต่างๆ ทั้งจากรายได้จากค่าจ้างเงินเดือน รายได้จากธุรกิจที่เป็นเกษตร รายได้จากการประกอบการหรือธุรกิจที่ไม่ใช่เกษตร รายได้จากค่าเช่าทรัพย์สิน รายได้จากกำไรและเงินปันผล และรายได้อื่นๆ จากนั้นจึงทำการปรับรายได้แต่ละกลุ่มตามแหล่งที่มาให้เท่ากับรายได้ตามแต่ละกลุ่มตามรายได้ประชาชาติ จากนั้นจึงนำรายได้ดังกล่าวหลังปรับค่าเหล่านี้แล้ว รวมเข้าด้วยกันเป็นรายได้ของครัวเรือน แล้วทำการเรียงลำดับครัวเรือนที่มีรายได้ต่อหัว (Income per Capita) ต่ำสุด ไปยังกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่อหัวมากที่สุด แล้วทำการแบ่งออกเป็น 10 ชั้นรายได้โดยแบ่งชั้นรายได้ให้มีประชากรเท่ากัน

แบบจำลองสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกัน

ในการหาสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันข้างต้น ใช้สมการเพื่อหาดัชนีจีนิ (Santisart, 2011) ซึ่งสามารถเขียนเป็น

$$G = 1 + \frac{1}{n} - \frac{2}{\bar{Y}n^2} [nY_1 + (n - 1)Y_2 + (n - 2)Y_3 + \dots + 2Y_{n-1} + Y_n]$$

$$G = 1 + \frac{1}{n} - \frac{2}{\bar{Y}n^2} [\sum_i^n (n + 1 - i)Y_i]$$

โดยที่

n = จำนวนประชากร

Y_i = รายได้ของประชากรลำดับที่ i

\bar{Y} = ค่าเฉลี่ยของรายได้

วิธีการวิจัย ข้อสมมุติ และข้อมูลที่ใช้

วิธีการวิจัย ข้อสมมุติ และข้อมูล มีดังต่อไปนี้ ในด้านวิธีวิจัย การศึกษาครั้งนี้จะจำแนกประชากรเป็น 10 ชั้นรายได้หรือแบ่งกลุ่มตาม decile และหาการกระจายภาวะภาษีหรืออัตราภาษีเฉลี่ย จำแนกตามชั้นรายได้ของแต่ละประเภทภาษี เพื่อวิเคราะห์ภาวะภาษีที่เกิดจากภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี ในระดับรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และภาครัฐบาลใน

ประเทศไทย รวมทั้งศึกษาความเหลื่อมล้ำโดยหาสัดส่วนรายได้กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุดต่อกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุด และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันก่อนและหลังการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภท

ในการวิเคราะห์การผลักรายภาษีอากร จะกำหนดข้อสมมุติในการศึกษาแบบกว้างๆ เป็น 2 กรณี กรณี 1 เป็นกรณีฐาน โดยมีรายละเอียดข้อสมมุติในการกระจายภาระภาษีดังนี้ ภาษีทางตรงกำหนดให้ผู้มีเงินได้หรือเจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้เสียภาษี ภาษีทางอ้อมกำหนดให้ผู้บริโภคเป็นผู้รับภาระภาษีทั้งหมด รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีที่ได้จากรัฐพาณิชย์กำหนดให้ผู้บริโภครับภาระภาษีทั้งหมด เช่นเดียวกับภาษีทางอ้อม ส่วนรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆ กำหนดให้ครัวเรือนรับภาระเท่าๆ กัน ตารางที่ 1 สรุปการรับภาระภาษีในกรณีฐาน กรณี 2 เป็นกรณีอุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่นได้⁹ โดยสมมุติว่าภาษีอากรที่จัดเก็บ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีสรรพสามิต ภาระภาษีสามารถถูกผลักไปข้างหน้า (Forward Shifting) ให้ผู้บริโภค และสามารถถูกผลักไปข้างหลัง (Backward Shifting) ให้เจ้าของแรงงานและเจ้าของทุน กรณีอุปสงค์อุปทานมีความยืดหยุ่นมีข้อสมมุติดังนี้¹⁰ ภาษีทางอ้อมและรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีหลักให้ผู้บริโภคร้อยละ 50 แรงงานร้อยละ 25 และเจ้าของทุนร้อยละ 25 และภาษีทางตรงผลักให้ผู้บริโภคร้อยละ 25 แรงงานร้อยละ 25 และเจ้าของทุนร้อยละ 50

ในการศึกษาค้างนี้ ข้อมูลหลักที่ใช้ ได้แก่ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลรายได้รายจ่ายจากบัญชีประชาชาติ ข้อมูลมูลค่าเพิ่มและกำไรจากตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิต (Input-Output Table) และข้อมูลภาษีอากร จากหน่วยงานต่างๆของกระทรวงการคลัง สำหรับผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนจะใช้ข้อมูลปี 2552 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (SES) ซึ่งเป็นข้อมูลการสำรวจระดับประเทศที่มีความครอบคลุมแบบแผนทั้งทางด้านรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนในระดับที่ค่อนข้างละเอียด ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการศึกษาระบบแผนของกรใช้จ่ายของกลุ่มครัวเรือนเป้าหมาย และมีประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาวเคราะห์ภาระภาษี ผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2551 เนื่องจากปี 2552 เป็นปีวิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ แต่ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2551 ไม่มีการสำรวจด้านรายได้ของครัวเรือน จึงจำเป็นต้องใช้ปี 2552 แทนปี 2551

ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะให้ข้อมูลทางด้านรายได้ ซึ่งมีแนวโน้มที่ต่ำกว่าความเป็นจริงมาก เนื่องจากประชาชนกลุ่มเป้าหมายผู้ตอบแบบสอบถามเกรงกลัวว่าจะถูกเรียกเก็บภาษีจึงมีแนวโน้มที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายได้ต่ำกว่าเป็นจริง โดยเฉพาะในส่วนของการเรียกเก็บภาษีจึงมีแนวโน้มที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายได้ต่ำกว่าเป็นจริง โดยเฉพาะในส่วนของการเรียกเก็บภาษี

⁹ กรณีอุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่น หมายความว่า ความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานต่อค่าจ้างและความยืดหยุ่นของอุปทานปัจจัยทุนต่ออัตราผลตอบแทนมีค่าเป็นบวก และความยืดหยุ่นของอุปสงค์สินค้าต่อราคามีค่าเป็นลบ

¹⁰ สำหรับผู้สนใจกรณีอื่นๆ ที่ไม่ใช่กรณีฐาน หรือกรณีอุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่นนอกเหนือจากที่วิเคราะห์ในบทความนี้ อ่านกรณีข้อสมมุติอื่น ๆ ได้จาก Aemkulwat (2012) และ Sussangkarn et al. (1999)

นอกภาคการเกษตรที่เป็นกำไรจากการประกอบธุรกิจ และอีกประเภทคือ รายได้จากทรัพย์สิน อาทิ เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล และค่าเช่า จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ข้อมูลจากบัญชีรายได้ประชาชาติที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าเข้ามาช่วยในการปรับข้อมูล แต่ข้อมูลรายได้ประชาชาติก็ไม่มีข้อมูลระดับรายได้รายจ่ายของครัวเรือน ส่งผลให้ต้องนำ 2 ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นมาประกอบการศึกษา เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความใกล้เคียงความจริงมากที่สุด โดยตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิต (Input-Output Table) ได้นำมาหาสัดส่วนการผลักภาวะภาษีการขายทั่วไป¹¹

ตารางที่ 1 สรุปข้อสมมุติในการกระจายภาวะภาษีของรายได้ภาครัฐบาลในกรณีฐาน

รัฐบาลกลาง	
ประเภทภาษี	วิธีการกระจายภาวะภาษี
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	รายจ่ายภาษีจากค่าจ้างและเงินเดือน
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	รายได้จากกำไรและเงินปันผล
ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม	รายจ่ายหมวดเชื้อเพลิงและน้ำมัน
ภาษีมูลค่าเพิ่ม/ภาษีการขายทั่วไป	รายจ่ายตามหมวดสินค้ารวม 14 หมวด
ภาษีสรรพสามิต	รายจ่ายสินค้าเฉพาะอย่าง
ภาษีศุลกากร	รายจ่ายตามหมวดสินค้า
รายได้รัฐพาณิชย์	รายจ่ายตามหมวดสินค้า
รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆ	แต่ละครัวเรือนเท่ากัน
รัฐบาลท้องถิ่น	
ประเภทภาษี	วิธีการกระจายภาวะภาษี
ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	รายได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน
ภาษีบำรุงท้องที่	รายได้จากการเกษตร
ภาษีป้าย	รายได้จากการประกอบการ
ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดิน	รายได้จากค่าเช่าทรัพย์สิน
ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน	รายจ่ายค่าซื้อยานพาหนะ
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	กระจายเหมือนภาษีการขายทั่วไปของรัฐบาลกลาง
ภาษีสุรา	รายจ่ายเพื่อการบริโภคสุรา
ภาษีสรรพสามิต	กระจายเหมือนภาษีสรรพสามิตของรัฐบาลกลาง
ภาษีค่าภาคหลวงปิโตรเลียม	รายจ่ายเพื่อการบริโภคน้ำมัน
ภาษีบำรุงท้องถิ่นยาสูบ	รายจ่ายเพื่อการบริโภคบุหรี่
ภาษีบำรุงท้องถิ่นจากน้ำมัน	รายจ่ายเพื่อการบริโภคน้ำมัน
ภาษีทางอ้อมอื่นๆ	กระจายเหมือนภาษีการขายทั่วไปของรัฐบาลกลาง
รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆ	แต่ละครัวเรือนเท่ากัน

¹¹ ทั้งนี้การศึกษานี้ไม่ได้นำลักษณะการจัดทำงบประมาณรายจ่ายและผลกระทบของรายจ่ายของรัฐบาลเข้ามาพิจารณา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาแบ่งเป็นการวิเคราะห์ภาระภาษีและความไม่เท่าเทียมกันในระดับรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และภาครัฐบาล ในปี 2552¹²

รัฐบาลกลาง

รายได้รัฐบาลกลางสามารถจำแนกเป็นภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี ในปี 2552 รัฐบาลกลางจัดเก็บภาษีทางอ้อมได้ร้อยละ 9.84 ของรายได้ประชาชาติ ภาษีทางตรง ร้อยละ 9.98 และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีร้อยละ 2.97 (ตารางที่ 2-3) เป็นที่น่าสังเกตว่าการจัดเก็บภาษีทางตรงในปี 2552 นั้นมากกว่าภาษีทางอ้อม ซึ่งเป็นการจัดเก็บภาษีอากรที่แตกต่างจากอดีตที่ผ่านมา โดยรายได้รัฐบาลกลาง¹³ พึ่งพิงภาษีทางอ้อมมากกว่าภาษีทางตรง (Aemkulwat, 2012) เมื่อพิจารณาประเภทภาษีที่จัดเก็บ พบว่า ภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นชนิดภาษีที่จัดเก็บได้สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 6.26 ในปี 2552 ถึงอย่างไรก็ตาม รายได้สูงสุดอันดับหนึ่งของภาษีเงินได้นิติบุคคล อาจไม่เกิดขึ้นหลังปี 2556 เมื่อมีการปรับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 23 ในปี 2555 และร้อยละ 20 ในปี 2556 เป็นต้นไป¹⁴

อีกประการหนึ่ง เมื่อคำนวณรายได้สุทธิของรัฐบาลกลางจากภาษีมูลค่าเพิ่ม¹⁵ และภาษีสรรพสามิต พบว่ารายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นภาษีการขายทั่วไป กลับจัดเก็บได้น้อยกว่าภาษีสรรพสามิต ซึ่งจัดได้ว่าเป็นภาษีการขายเฉพาะ โดยรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีการขายทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 3.86 และ 4.09 ตามลำดับ หากรวมภาษีศุลกากร¹⁶ ซึ่งจัดเก็บได้น้อยมาก

¹² สำหรับผู้สนใจการเปรียบเทียบภาระภาษีและความเหลื่อมล้ำระหว่างเวลา สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก Aemkulwat (2012)

¹³ รายได้รัฐบาลกลางเป็นรายได้สุทธิ โดยหักการคืนภาษีของกรมสรรพากร เงินกันชดเชยการส่งออก การจัดสรรรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด และการจัดสรรให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายรายได้ให้อปท. พ.ศ. 2542 ดังนั้นการหาสัดส่วนภาษีทางตรงและทางอ้อมของรัฐบาลกลางในบทความนี้จะหาจากรายได้สุทธิของภาษีแต่ละประเภท

¹⁴ จากข้อมูลของกระทรวงการคลัง ในปี 2556 เมื่อคำนวณจากรายได้สุทธิจากภาษีแต่ละประเภท ภาษีนิติบุคคลยังจัดเก็บได้สูงสุดถึง 592,499 ล้านบาทหรือร้อยละ 27.4 ของรายได้สุทธิของรัฐบาลกลาง 2,161,271 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ ภาษีสรรพสามิต และภาษีมูลค่าเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 20.0 และ 16.6 ตามลำดับ

¹⁵ เมื่อเปรียบเทียบกับภาษีชนิดอื่นๆ ภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บได้มากที่สุดในปี 2552 คิดเป็น 431,775 ล้านบาท แต่เมื่อหัก (1) การคืนภาษีมูลค่าเพิ่มของกรมสรรพากรถึง 157,838 ล้านบาท (2) เงินจัดสรรรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด 9,040 ล้านบาท และ (3) เงินจัดสรรให้อปท. ตามพรบ.กำหนดแผนฯ 53,832 ล้านบาท ทำให้รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มเหลือให้รัฐบาลกลางเพียง 221,068 ล้านบาท

¹⁶ ในปี 2552 ภาครัฐบาลจัดเก็บอากรขาเข้าได้ 80,288 ล้านบาท แต่เมื่อหักเงินกันชดเชยการส่งออก จำนวนเงิน 11,160 ล้านบาท อากรขาเข้าสุทธิเหลือ 69,128 ล้านบาท เงินกันชดเชยการส่งออก หมายถึงอากรขาเข้าที่ลดอัตราหรือได้รับการยกเว้น สำหรับวัตถุดิบ และสินค้าทุน ใช้เพื่อผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก

เพียงร้อยละ 1.07 เป็นส่วนหนึ่งของภาษีการขายเฉพาะ ความห่างของภาษีการขายทั่วไปและภาษีการขายเฉพาะยังมีมากขึ้น ชนิดภาษีอื่นๆ ที่เป็นรายได้หลักของรัฐบาลกลาง ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคิดเป็นร้อยละ 2.42 ภาษีเงินได้ปิโตรเลียมคิดเป็นร้อยละ 1.51 รายได้จากรัฐพาณิชย์คิดเป็นร้อยละ 1.35 และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆคิดเป็นร้อยละ 1.62

เมื่อพิจารณาแต่ประเภทภาษีที่เป็นภาษีทางตรง (ตารางที่ 2) พบว่าภาษีมีลักษณะก้าวหน้าและช่วยลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา¹⁷ มีความก้าวหน้ามากที่สุด และลดความเหลื่อมล้ำมากที่สุด โดยสัดส่วนกลุ่มรายได้สูงสุดร้อยละ 20 ต่อกลุ่มรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 (Q5/Q1) ลดลงเป็น 11.0 เท่า เปรียบเทียบกับ 11.5 เท่าในกรณีรายได้ก่อนภาษี ดัชนีวัดความก้าวหน้าอีกตัว ได้แก่ สัดส่วนรายได้กลุ่มร่ำรวยที่สุดร้อยละ 10 ต่อกลุ่มรายได้ยากจนที่สุดร้อยละ 10 (D10/D1) ลดลงเป็น 19.6 เท่า เปรียบเทียบกับ 20.7 ในกรณีรายได้ก่อนภาษี กลุ่มมีรายได้ต่ำสุด (D1) รับภาระเพียงร้อยละ 0.20¹⁸ ของรายได้ประชาชาติของประชากรจนสุดร้อยละ 10 ส่วนกลุ่มที่มีรายได้สูงสุด (D10) รับภาระสูงถึงร้อยละ 5.20 ของรายได้ประชาชาติของประชากรร่ำรวยสุดร้อยละ 10 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาส่งผลทำให้ความเหลื่อมล้ำลดลงเป็น 0.478 วัดจากสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกัน (Gini Coefficient) เปรียบเทียบกับ 0.490 ในกรณีรายได้ก่อนภาษี ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทำให้สัมประสิทธิ์จีนิลดลงร้อยละ 2.4

ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้ปิโตรเลียมก็มีความก้าวหน้าและลดความไม่เท่าเทียมกันเช่นกัน โดย Q5/Q1 ลดลงเป็น 11.1 และ 11.4 และ D10/D1 ลดลงเป็น 19.7 และ 20.5 เท่า ตามลำดับ ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้ปิโตรเลียมมีความก้าวหน้าแบบสมบูรณเหมือนกับ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั่นคือ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นเช่นจาก D1, D2 เป็น D10 ภาระภาษีเพิ่มขึ้น กลุ่มมีรายได้ต่ำสุด (D1) รับภาระภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 2.75¹⁹ และกลุ่มรายได้สูงสุด (D10) รับภาระร้อยละ 7.26 ในกรณีภาษีเงินได้ปิโตรเลียม กลุ่มมีรายได้ต่ำสุดรับภาระร้อยละ 0.57 และ

¹⁷ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ใช้ในบทความนี้ เป็นรายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสุทธิหักการคืนภาษี ในปี 2552 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจัดเก็บได้ 198,095 ล้านบาทและมีการคืนภาษี 41,570 ล้านบาท ดังนั้นมีการจัดเก็บ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพียง 156,525 บาทในปี 2552

¹⁸ มีคำถามว่า คนจนสุด 10% รับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประมาณร้อยละ 0.20 ของรายได้ได้อย่างไร คำตอบคือ เนื่องจากมีผู้ประกอบการบางแห่งจะหักภาษี ณ ที่จ่ายทุกคนให้กรมสรรพากร โดยไม่คำนึงถึงรายได้ อีกทั้งการคำนวณ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหาได้จากภาษีทางตรงที่ครัวเรือนแจ้งกับผู้เก็บข้อมูล ดังนั้นผลการศึกษาก็อาจมีความ คาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้

¹⁹ มีคำถามว่า คนจนสุด 10% รับภาระภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 2.75 ของรายได้ได้อย่างไร คำตอบคือเนื่องจาก ภาระภาษีเงินได้นิติบุคคลหาได้จากกำไรจากการประกอบการและเงินปันผล คนจนสุด 10% ส่วนหนึ่งมีกำไรจากการ ประกอบการ ดังนั้นกลุ่มนี้จึงรับภาระภาษีบางส่วน หนึ่ง ในงานของ Sussangkarn et al. (1999) พบว่าคนจนสุด 10% รับภาระภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 1.43 ของรายได้ในกรณีฐานปี 2537

กลุ่มรายได้สูงสุดรับภาระร้อยละ 1.51 ความเหลื่อมล้ำลดลงเป็น 0.484 ในกรณีภาษีเงินได้นิติบุคคล และ 0.488 ในกรณีภาษีเงินได้ปิโตรเลียม เป็นการลดลงร้อยละ 1.2 และ 0.4 จากกรณีรายได้ก่อนภาษี ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ภาระภาษี สัดส่วนรายได้กลุ่มรายได้สูงสุดต่อกลุ่มรายได้ต่ำสุด และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันของรัฐบาลกลางจำแนกตาม ชนิดภาษีทางตรงในกรณีฐาน ปี 2552

กลุ่มครัวเรือน	ก่อนภาษี	ภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดา	ภาษีเงินได้นิติ บุคคล	ภาษีเงินได้ ปิโตรเลียม	ภาระภาษีทางตรง
จนสุด 0-10%	0	0.20	2.75	0.57	3.53
11-20%	0	0.37	3.60	0.75	4.72
21-30%	0	0.31	4.37	0.91	5.59
31-40%	0	0.25	4.69	0.98	5.92
41-50%	0	0.26	5.21	1.09	6.56
51-60%	0	0.36	5.47	1.14	6.97
61-70%	0	0.47	5.99	1.25	7.70
71-80%	0	0.86	6.31	1.31	8.49
81-90%	0	1.31	6.48	1.35	9.14
91-100%	0	5.20	7.26	1.51	13.97
รวม	0.00	2.42	6.26	1.30	9.98
Q5/Q1	11.5	11.0	11.1	11.4	10.49
D10/D1	20.7	19.6	19.7	20.5	18.44
สัมประสิทธิ์จีนิ	0.490	0.478	0.484	0.488	0.469
อัตราการเปลี่ยนแปลงของ สัมประสิทธิ์จีนิ	0.0%	-2.4%	-1.2%	-0.4%	-4.3%

หมายเหตุ. จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (National Statistical Office, 2009)

เมื่อพิจารณาแต่ประเภทภาษีที่เป็นภาษีทางอ้อมพบว่า (ตารางที่ 3) พบว่าภาษีการขายทั่วไปมีความถดถอยมากกว่า และเพิ่มความเหลื่อมล้ำมากกว่าภาษีการขายเฉพาะ ภาษีมูลค่าเพิ่มมีความถดถอยมากที่สุดและเพิ่มความเหลื่อมล้ำมากที่สุด โดย Q5/Q1 เพิ่มขึ้นเป็น 11.7 และ D10/D1 เพิ่มขึ้นเป็น 21.1 โดยกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุด (D1) รับภาระภาษีร้อยละ 4.72 และกลุ่มรายได้สูงสุด (D10) รับภาระร้อยละ 2.66 เป็นที่น่าสังเกตว่า ความถดถอยของภาษีอากรนั้นมีลักษณะไม่สมบูรณ์ นั่นคือเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นเช่นจาก D1, D2 เป็น D10 ภาระภาษีเพิ่มขึ้น กลุ่มรายได้ต่ำสุดไม่จำเป็นต้องมีภาระมากที่สุด และกลุ่มรายได้สูงสุดไม่จำเป็นที่มีภาระภาษีต่ำสุด เมื่อพิจารณาภาษีมูลค่าเพิ่มชั้นรายได้ที่ 7(D7) รับภาระสูงสุดที่ร้อยละ 5.15 แต่กลุ่มรายได้สูงสุด (D10) ยังรับภาระภาษีน้อยที่สุด

ถึงอย่างไรก็ตาม ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นประเภทภาษีทำให้ความไม่เท่าเทียมกันมากที่สุด โดยสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันเพิ่มขึ้นเป็น 0.501 เป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2

ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีการขายเฉพาะอย่างที่ทำให้เกิดความถดถอยของภาษีอากรและความเหลื่อมล้ำมากกว่าภาษีศุลกากร ภาษีสรรพสามิตทำให้ Q5/Q1 เพิ่มขึ้นเป็น 11.6 และ D10/D1 เพิ่มขึ้นเป็น 20.9 โดยกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดรับภาระภาษีร้อยละ 5.19 และกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดรับภาระภาษีร้อยละ 4.09 โดยกลุ่มที่รับภาระภาษีสรรพสามิตมากที่สุด ได้แก่กลุ่มที่ 7 (D7) โดยรับภาระภาษีคิดเป็นร้อยละ 5.82 ภาษีสรรพสามิตทำให้ความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นเป็น 0.493 เป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.6 ภาษีศุลกากรไม่มีผลต่อ Q5/Q1 และ D10/D1 รวมทั้งสัมประสิทธิ์จีนิ แต่ภาระภาษีศุลกากรไม่ได้มีลักษณะถดถอยหรือก้าวหน้าอย่างชัดเจน กลุ่มมีรายได้ต่ำสุดรับภาระภาษีร้อยละ 0.92 และกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดรับภาระภาษีร้อยละ 1.00 โดยกลุ่มที่ 8 (D8) เป็นกลุ่มที่รับภาระภาษีสูงสุดที่ร้อยละ 1.21 และกลุ่มที่ 2 (D2) เป็นกลุ่มที่รับภาระภาษีต่ำสุดที่ร้อยละ 0.91

เมื่อพิจารณารายได้ที่ไม่ใช่ภาษีรายได้รัฐพาณิชย์มีความถดถอยทางภาษีอากรและเพิ่มความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากการสมมุติให้มีการผลกภาระภาษีให้ผู้บริโภคตามรายสินค้าทั้งหมด โดยความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 0.493 แต่ Q5/Q1 และ D10/D1 ไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอื่น ๆ มีความถดถอยทางภาษีแบบสมบูรณ์ เนื่องจากการสมมุติให้มีการผลกภาระรายได้ส่วนนี้ให้ทุกคนเท่าๆ กัน โดยกลุ่มรายได้ต่ำสุดรับภาระร้อยละ 2.47 และกลุ่มรายได้สูงสุดรับภาระร้อยละ 1.02 ดังนั้น D10/D1 เพิ่มขึ้นเป็น 21.0 และ Q5/Q1 เพิ่มขึ้นเป็น 11.6 ส่วนสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันเพิ่มขึ้นเป็น 0.497 เป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.4

ตารางที่ 3 ภาระภาษี สัดส่วนรายได้กลุ่มรายได้สูงสุดต่อกลุ่มรายได้ต่ำสุด และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันของรัฐบาลกลางจำแนกตามชนิดภาษีทางอ้อมและรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีในกรณีฐาน ปี 2552

กลุ่มครัวเรือน	ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ภาษีสรรพสามิต	ภาษีศุลกากร	ภาระภาษีทางอ้อม	รัฐพาณิชย์	รายได้อื่นๆ	ภาระรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี
จนสุด -10%	4.72	5.19	0.92	10.84	1.34	2.47	3.81
11-20%	4.46	4.92	0.91	10.28	1.32	2.28	3.6
21-30%	4.72	5.04	0.95	10.7	1.40	2.30	3.69
31-40%	4.94	5.29	1.02	11.25	1.49	2.29	3.78
41-50%	4.74	5.17	1.01	10.92	1.46	2.18	3.64
51-60%	5.13	5.74	1.15	12.02	1.63	2.19	3.83
61-70%	5.15	5.82	1.19	12.16	1.65	2.10	3.75
71-80%	4.54	5.63	1.21	11.38	1.57	1.84	3.41

ตารางที่ 3 (ต่อ)

กลุ่มครัวเรือน	ภาษี มูลค่าเพิ่ม	ภาษีสรรพ สามิต	ภาษี ศุลกากร	ภาระภาษี ทางอ้อม	รัฐพาณิชย์	รายได้อื่นๆ	ภาระรายได้ที่ ไม่ใช่ภาษี
Q5/Q1	11.7	11.6	11.5	11.73	11.5	11.6	11.64
D10/D1	21.1	20.9	20.7	21.4	20.7	21.0	21.05
สัมประสิทธิ์จีดีพี	0.501	0.493	0.490	0.509	0.493	0.497	0.501
อัตราการ เปลี่ยนแปลงของ สัมประสิทธิ์จีดีพี	2.2%	0.6%	0.0%	3.9%	0.6%	1.4%	2.2%

หมายเหตุ. จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (National Statistical Office, 2009)

ตารางที่ 4 สรุปภาระภาษี ความก้าวหน้าของภาษี และความเหลื่อมล้ำในกรณีฐานและในกรณีอุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่น ในกรณีฐาน ภาษีทางตรงมีความก้าวหน้าของภาษีแบบสมบูรณ์ และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ส่วนภาษีทางอ้อมและรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีมีลักษณะถดถอยและเพิ่มความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ภาษีทางตรงทำให้ Q5/Q1 ลดลงเป็น 10.49 เท่า และ D10/D1 ลดลงเป็น 18.44 เท่า โดยกลุ่มรายได้ต่ำสุดรับภาระภาษีทางตรงร้อยละ 3.53 และกลุ่มรายได้สูงสุดรับภาระภาษีทางตรงร้อยละ 13.97 และยังทำให้ความเหลื่อมล้ำลดลงเป็น 0.469 หรือเป็นการลดลงร้อยละ 4.3 เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการจัดเก็บภาษี ในทางตรงกันข้ามภาษีทางอ้อมทำให้ Q5/Q1 เพิ่มขึ้นเป็น 11.73 และ D10/D1 เป็น 21.40 โดยกลุ่มรายได้ต่ำสุดรับภาระภาษีร้อยละ 10.84 และกลุ่มรายได้สูงสุดรับภาระร้อยละ 7.74 ความไม่เท่าเทียมกันวัดได้ 0.509 เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.9 รายได้ที่ไม่ใช่ภาษี มีส่วนเหมือนภาษีทางอ้อม นั่นคือ Q5/Q1 และ D10/D1 เพิ่มขึ้น และสัมประสิทธิ์จีดีพีเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8

ตารางที่ 4 ภาวะภาษี สัดส่วนรายได้กลุ่มรายได้สูงสุดต่อกลุ่มรายได้ต่ำสุด และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันของรัฐบาลกลางหลังภาษีจำแนกตามการผลักภาวะภาษี กรณีฐานและอุปสงค์อุปทานมีความยืดหยุ่น ในปี 2552

กลุ่มครัวเรือน	กรณีฐาน				กรณีอุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่น			
	ภาษีทางตรง	ภาษีทางอ้อม	รายได้ที่ไม่ใช่ภาษี	รายได้รัฐบาลกลาง	ภาษีทางตรง ^๑	ภาษีทางอ้อม ^๒	รายได้ที่ไม่ใช่ภาษี ^๓	รายได้รัฐบาลกลาง
จนสุด 0-10%	3.53	10.84	3.81	18.17	5.25	6.84	2.59	14.68
11-20%	4.72	10.28	3.60	18.61	6.35	7.25	2.69	16.29
21-30%	5.59	10.70	3.69	19.99	7.46	8.04	2.94	18.45
31-40%	5.92	11.25	3.78	20.96	7.91	8.85	3.05	19.81
41-50%	6.56	10.92	3.64	21.12	8.60	8.99	3.10	20.7
51-60%	6.97	12.02	3.83	22.81	9.03	10.07	3.24	22.34
61-70%	7.70	12.16	3.75	23.61	9.72	10.66	3.30	23.68
71-80%	8.49	11.38	3.41	23.27	10.08	10.49	3.16	23.73
81-90%	9.14	10.39	3.06	22.59	10.26	10.26	3.05	23.57
91-100%	13.97	7.74	2.10	23.81	11.26	10.01	2.75	24.03
รวม	9.98	9.84	2.97	22.79	9.98	9.84	2.97	22.79
Q5/Q1	10.49	11.73	11.64	10.77	10.86	11.11	11.46	10.36
D10/D1	18.44	21.40	21.05	19.25	19.37	19.98	20.64	18.41
สัมประสิทธิ์จีวีจี	0.469	0.509	0.501	0.500	0.481	0.475	0.494	0.465
อัตราการเปลี่ยนแปลงของสัมประสิทธิ์จีวีจี	-4.3%	3.9%	2.2%	2.0%	-1.8%	-3.1%	0.8%	-5.1%

หมายเหตุ: จากกรณาคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (National Statistical Office, 2009)

^๑ ในกรณีภาษีทางตรง สมมติให้เจ้าของทุนรับภาระร้อยละ 50 แรงงานร้อยละ 25 และผู้ประกอบการร้อยละ 25

^๒ ในกรณีภาษีทางอ้อม สมมติให้ผู้บริโภครับภาระร้อยละ 50 แรงงานร้อยละ 25 และเจ้าของทุนร้อยละ 25

^๓ ในกรณีรายได้รัฐพาณิชย์ สมมติให้ผู้บริโภครับภาระร้อยละ 50 แรงงานร้อยละ 25 และเจ้าของทุนร้อยละ 25 ในกรณีรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆ สมมติให้ผู้บริโภครับภาระเท่าๆ กัน

ในกรณีอุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่น ซึ่งเป็นกรณีตลาดปัจจัยและสินค้ามีการแข่งขัน โดยมีการผลักภาวะภาษีให้ทั้งผู้บริโภค แรงงาน และเจ้าของทุน เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีฐาน ภาษีทางตรง สัดส่วนรายได้กลุ่มรายได้สูงสุดต่อกลุ่มรายได้ต่ำสุด Q5/Q1 และ D10/D1 เพิ่มขึ้นและความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ก่อนภาษี ภาษีทางตรงยังส่งผลให้ Q5/Q1 และ D10/D1 ลดลงเป็น 10.86 และ 19.37 ตามลำดับ สัมประสิทธิ์จีวีจีลดลงเป็น 0.481 หรือ

ลดลงร้อยละ 1.8 และ ในปี 2552 ในกรณีภาษีทางอ้อมและรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี การที่สามารถผลักภาษีไปให้ทุกภาคส่วน เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีฐาน ทำให้ Q5/Q1 และ D10/D1 และสัมประสิทธิ์จีจีจีมีค่าน้อยกว่ากรณีฐาน เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ก่อนภาษี ภาษีทางอ้อมกลับทำให้ Q5/Q1 และ D10/1 ลดลงเป็น 11.11 และ 19.98 ตามลำดับ และสัมประสิทธิ์จีจีจีมีค่าน้อยลงเป็น 0.475 หรือลดลงร้อยละ 3.1 ส่วนรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีก็เช่นกัน Q5/Q1 และ D10/1 ลดลงเป็น 10.46 และ 20.64 ตามลำดับ แต่สัมประสิทธิ์จีจีจีมีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 0.494 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8

ในภาพรวมของรายได้รัฐบาลกลาง ในกรณีฐาน รายได้รัฐบาลกลางมีลักษณะก้าวหน้าแต่ไม่สมบูรณ์ และสามารถลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดย Q5/Q1 และ D10/D1 ลดลงเป็น 10.77 และ 19.25 ตามลำดับ โดยกลุ่มรายได้ต่ำสุดรับภาระร้อยละ 18.17 และกลุ่มรายได้สูงสุดรับภาระร้อยละ 23.81 แต่ในกรณีอุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่น ความเหลื่อมล้ำกลับเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 0.500 หรือเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.0 เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีฐาน ความก้าวหน้าของภาษีอากรเพิ่มขึ้นและความเหลื่อมล้ำน้อยลง โดย Q5/Q1 และ D10/D1 ลดลงเป็น 10.36 และ 18.41 ตามลำดับ กลุ่มมีรายได้ต่ำสุดรับภาระน้อยลงเป็นร้อยละ 14.68 และกลุ่มรายได้สูงสุดรับภาระเพิ่มขึ้นเป็น 24.03 กรณีอุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่น ความเหลื่อมล้ำลดลงเหลือ 0.465 หรือลดลงร้อยละ 5.1 เป็นที่น่าสังเกตว่า ระบบภาษีอากรในระดับรัฐบาลกลางอาจไม่สามารถลดความเหลื่อมล้ำ และไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมาย Q5/Q1 เท่ากับร้อยละ 10 ที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแบ่งเป็นภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร รายได้รัฐบาลท้องถิ่นส่วนใหญ่ต้องพึ่งพิงภาษีทางอ้อม ซึ่งหน่วยงานของรัฐบาลกลางส่วนใหญ่เป็นผู้จัดเก็บให้ คิดเป็น ร้อยละ 1.77 ของรายได้ประชาชาติ ส่วนรายได้จากภาษีทางตรงจัดเก็บได้เพียงร้อยละ 0.94 และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี คิดเป็นร้อยละ 0.20

รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองมีค่อนข้างจำกัด ได้แก่ รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีและส่วนหนึ่งของภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม รายได้ที่ไม่ใช่ภาษี เช่น รายได้จากค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาตและรายได้อื่นๆ มีลักษณะถดถอย เนื่องจากมีการสมมุติว่ามีการกระจายภาระให้ทุกครัวเรือนเท่ากัน ดังนั้น ภาษีทางตรงที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่และภาษีป้าย ซึ่งจัดเก็บได้ร้อยละ 0.23, 0.03 และ 0.03 ของรายได้ประชาชาติ ตามลำดับ (ตารางที่ 5) ค่า Q5/Q1 และ D10/D1 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 11.57 และ 20.9 ตามลำดับ (ตารางที่ 6) ลักษณะความก้าวหน้าของภาษีขึ้นอยู่กับข้อสมมุติการกระจายภาระภาษี เนื่องจากภาษีโรงเรือนและ

ที่ดินและภาษีป้ายถูกสมมุติให้กระจายตามรายได้จากการให้เช่าทรัพย์สินและรายได้จากการประกอบ การ ตามลำดับ ภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีป้าย มีลักษณะก้าวหน้า โดย Q5/Q1 และ D10/D1 ลดลงเล็กน้อย และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันลดลงร้อยละ 0.4 ในกรณีภาษีโรงเรือนและที่ดิน และลดลงร้อยละ 0.2 ในกรณีภาษีป้าย เนื่องจากภาษีบำรุงท้องที่ที่ถูกสมมุติให้มีการกระจายตาม รายได้ทางการเกษตร ภาษีบำรุงท้องที่มีลักษณะค่อนข้างถดถอย แต่ไม่ค่อยมีผลกระทบต่อ Q5/Q1, D10/D1 และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกัน เพราะว่าภาษีบำรุงท้องที่²⁰ ซึ่งเป็นภาษีที่ดินชนิดหนึ่ง จัดเก็บจากภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เป็นรายได้ท้องถิ่นที่จัดเก็บเองได้น้อยมาก

ตารางที่ 5 ภาวะภาษี สัดส่วนรายได้กลุ่มรายได้สูงสุดต่อกลุ่มรายได้ต่ำสุด และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามชนิดภาษีทางตรง กรณีฐาน ปี 2552

กลุ่มครัวเรือน	ก่อนภาษี	ภาษี โรงเรือน และที่ดิน	ภาษีบำรุง ท้องที่	ภาษีป้าย	ภาษีการ โอนที่ดิน	ภาษี รถยนต์และ ล้อเลื่อน	ภาษี ทางตรง
จนสุด 0-10%	0	0.06	0.033	0.007	0.09	0.09	0.29
11-20%	0	0.09	0.035	0.011	0.14	0.11	0.39
21-30%	0	0.08	0.036	0.013	0.13	0.11	0.38
31-40%	0	0.10	0.035	0.018	0.16	0.16	0.48
41-50%	0	0.11	0.032	0.02	0.17	0.17	0.49
51-60%	0	0.13	0.036	0.024	0.21	0.24	0.64
61-70%	0	0.17	0.033	0.027	0.27	0.27	0.78
71-80%	0	0.16	0.033	0.030	0.26	0.34	0.82
81-90%	0	0.19	0.032	0.029	0.30	0.36	0.91
91-100%	0	0.37	0.025	0.033	0.58	0.33	1.33
รวม	0.00	0.23	0.03	0.027	0.37	0.29	0.94
Q5/Q1	11.48	11.46	11.48	11.48	11.44	11.46	11.39
D10/D1	20.68	20.62	20.68	20.67	20.62	20.68	20.46
สัมประสิทธิ์จีวีซี	0.490	0.488	0.49	0.489	0.487	0.488	0.485
อัตราการเปลี่ยนแปลงของ สัมประสิทธิ์จีวีซี	0.0%	-0.4%	0.0%	-0.2%	-0.6%	-0.4%	-1.0%

หมายเหตุ. จากกรการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (National Statistical Office, 2009)

²⁰ ในความเป็นจริงภาษีบำรุงท้องที่ มีการจัดเก็บที่ดินเพื่ออยู่อาศัย แต่ถูกเก็บในอัตราที่ต่ำมาก

ภาษีทางตรงที่เป็นรายได้ท้องถิ่นส่วนใหญ่จัดเก็บให้โดยหน่วยงานของรัฐบาลกลาง ซึ่งประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดิน และภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ และล้อเลื่อน โดยจัดเก็บได้ร้อยละ 0.37 และ 0.29 ของรายได้ประชาชาติ ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่า 'ไม่ว่าภาษีการโอนที่ดิน หรือ ภาษีรถยนต์และล้อเลื่อน ซึ่งจัดเก็บให้ท้องถิ่น โดยกรมที่ดินและกรมการขนส่งทางบก ตามลำดับ ล้วนจัดเก็บได้มากกว่าภาษีอสังหาริมทรัพย์ที่จัดเก็บเองโดยท้องถิ่น ซึ่งหาได้จากภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่รวมกัน ภาษีการโอนที่ดินและภาษีรถยนต์และล้อเลื่อน ล้วนมีความก้าวหน้า เนื่องจากมีการสมมุติว่ามีการผลัดตามรายได้จากการเช่าทรัพย์สินและรายจ่ายค่าซื้อยานพาหนะ ตามลำดับ ส่งผลให้ Q5/Q1, D10/D1 และความเหลื่อมล้ำลดลง โดยสัมประสิทธิ์จีนิลดลงร้อยละ 0.6 ในกรณีภาษีการโอนที่ดิน และร้อยละ 0.4 ในกรณีภาษีรถยนต์และล้อเลื่อน

ภาษีทางอ้อมเกือบทั้งหมดหน่วยงานของรัฐบาลกลางเป็นผู้จัดเก็บและแบ่งให้ เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีสุรา จัดเก็บได้ร้อยละ 0.71, 0.67 และ 0.28 ตามลำดับ (ตารางที่ 6) องค์การปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีทางอ้อมเองได้น้อยมาก เช่น ภาษีบำรุงท้องที่ยาสูบ จัดเก็บได้เพียงร้อยละ 0.04 และภาษีบำรุงท้องที่จากน้ำมันร้อยละ 0.07 เนื่องจากภาษีทางอ้อมเป็นภาษีที่ผลักให้ผู้บริโภค ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีสุรา ภาษีน้ำมัน และภาษีบุหรี่ ล้วนมีลักษณะถดถอยแต่ไม่แบบสมบูรณ์ โดยส่งผลให้ Q5/Q1 และ D10/D1 ลดลง ถึงอย่างไรก็ตาม ผลกระทบของแต่ละประเภทภาษีทางอ้อมมีน้อยมาก ผลกระทบของแต่ละประเภทภาษีต่อความเหลื่อมล้ำก็แทบไม่มีเช่นกัน มีเพียงภาษีมูลค่าเพิ่มที่เพิ่มสัมประสิทธิ์จีนิร้อยละ 0.4 เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีรายได้ก่อนภาษี

ตารางที่ 6 ภาวะภาษี สัดส่วนรายได้กลุ่มรายได้สูงสุดต่อกลุ่มรายได้ต่ำสุด และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามชนิดภาษีทางอ้อมและรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีในกรณีฐาน ปี 2552

กลุ่มครัวเรือน	รายได้ที่ไม่ใช่ภาษี	ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ภาษีสรรพสามิต	ภาษีสุรา	ภาษีน้ำมัน	ภาษีนุหรี	ภาษีทางอ้อม
จนสุด 0-10%	1.1	0.86	0.71	0.33	0.06	0.07	2.02
11-20%	0.7	0.82	0.67	0.32	0.06	0.06	1.92
21-30%	0.55	0.86	0.69	0.35	0.06	0.06	2.02
31-40%	0.44	0.90	0.72	0.34	0.07	0.07	2.1
41-50%	0.36	0.87	0.70	0.34	0.07	0.06	2.04
51-60%	0.29	0.94	0.78	0.37	0.08	0.07	2.23
61-70%	0.23	0.94	0.79	0.35	0.08	0.07	2.23
71-80%	0.18	0.83	0.77	0.32	0.08	0.05	2.05
81-90%	0.13	0.73	0.71	0.28	0.08	0.04	1.84
91-100%	0.05	0.49	0.56	0.22	0.07	0.02	1.35
รวม	0.20	0.71	0.67	0.28	0.07	0.04	1.77
Q5/Q1	11.57	11.52	11.49	11.49	11.48	11.49	11.54
D10/D1	20.90	20.76	20.71	20.70	20.68	20.69	20.82
สัมประสิทธิ์จีนิ	0.490	0.492	0.490	0.490	0.490	0.490	0.493
อัตราการเปลี่ยนแปลงของสัมประสิทธิ์จีนิ	0.0%	0.4%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.6%

หมายเหตุ. จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (National Statistical Office, 2009)

ในภาพรวม ปี 2552 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกรณีฐาน มีลักษณะถดถอยที่ไม่สมบูรณ์แต่กลับลดความไม่เท่าเทียมกันเล็กน้อย (ตารางที่ 7) โดย Q5/Q1 เพิ่มขึ้นเป็น 11.53 เท่า และ D10/D1 เพิ่มขึ้น เป็น 20.82 เท่า โดยกลุ่มที่รายได้สูงสุดรับภาระต่ำสุดร้อยละ 2.74 และกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดรับภาระสูงร้อยละ 3.41 เนื่องจากผลการลดความเหลื่อมล้ำของภาษีทางตรงมากกว่าผลการเพิ่มความเหลื่อมล้ำของภาษีทางอ้อมและรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี ส่งผลให้รายได้ท้องถิ่นมีลักษณะก้าวหน้าและลดความเหลื่อมล้ำ สัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันลดลงเป็น 0.489 เป็นการลดลงร้อยละ 0.2

ในกรณีอุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่น โดยสามารถผลักดันภาระภาษีให้ผู้บริโภค แรงงาน และเจ้าของทุนได้ ภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีมีผลต่อค่า D10/D1 และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันน้อยมาก แต่อย่างไรก็ตาม ในภาพรวม ภาวะภาษีกระจายเท่าๆกันมากขึ้น โดยกลุ่มรายได้ต่ำสุดรับภาระร้อยละ 2.96 และกลุ่มรายได้สูงสุดรับภาระร้อยละ 2.92 กลุ่มที่รับภาระสูงสุดได้แก่ กลุ่มที่ 6 (D6) รับภาระร้อยละ 3.06 ความเหลื่อมล้ำลดลงเล็กน้อยเป็น 0.488 เป็นการลดลงร้อยละ 0.4

ตารางที่ 7 ภาระภาษี สัดส่วนรายได้กลุ่มรายได้สูงสุดต่อกลุ่มรายได้ต่ำสุด และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันขององค์ประกอบสองส่วนท้องถิ่นหลังภาษีจำแนกตามการผลักภาระภาษี กรณีฐานและกรณีอุปสงค์อุปทานมีความยืดหยุ่นในปี 2552

กลุ่มครัวเรือน	กรณีฐาน				กรณีอุปสงค์อุปทานมีความยืดหยุ่น			
	ภาษีทางตรง	ภาษีทางอ้อม	รายได้ที่ไม่ใช่ภาษี	รายได้อปท.	ภาษีทางตรง ^a	ภาษีทางอ้อม ^b	รายได้ที่ไม่ใช่ภาษี ^c	รายได้อปท.
จนสุด 0-10%	0.29	2.02	1.10	3.41	0.45	1.42	1.10	2.96
11-20%	0.39	1.92	0.70	3.02	0.54	1.49	0.70	2.74
21-30%	0.38	2.02	0.55	2.94	0.58	1.66	0.55	2.79
31-40%	0.48	2.10	0.44	3.01	0.65	1.74	0.44	2.83
41-50%	0.49	2.04	0.36	2.89	0.68	1.78	0.36	2.82
51-60%	0.64	2.23	0.29	3.16	0.77	1.91	0.29	2.97
61-70%	0.78	2.23	0.23	3.24	0.86	1.97	0.23	3.06
71-80%	0.82	2.05	0.18	3.05	0.89	1.90	0.18	2.96
81-90%	0.91	1.84	0.13	2.88	0.93	1.83	0.13	2.89
91-100%	1.33	1.35	0.05	2.74	1.17	1.69	0.05	2.92
รวม	0.94	1.77	0.20	2.92	0.94	1.77	0.20	2.92
Q5/Q1	11.39	11.54	11.57	11.53	11.42	11.45	11.57	11.47
D10/D1	20.46	20.82	20.90	20.82	20.53	20.62	20.90	20.69
สัมประสิทธิ์จีนิ	0.485	0.493	0.490	0.489	0.487	0.490	0.490	0.488
อัตราการเปลี่ยนแปลงของสัมประสิทธิ์จีนิ	-1.0%	0.6%	0.0%	-0.2%	-0.6%	0.0%	0.0%	-0.4%

หมายเหตุ. จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (National Statistical Office, 2009)

^a ในกรณีภาษีทางตรง สมมติให้เจ้าของทุนรับภาระร้อยละ 50 แรงงานร้อยละ 25 และผู้ประกอบการร้อยละ 25

^b ในกรณีภาษีทางอ้อม สมมติให้ผู้บริโภครับภาระร้อยละ 50 แรงงานร้อยละ 25 และเจ้าของทุนร้อยละ 25

^c ในกรณีรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี สมมติให้ผู้บริโภครับภาระเท่าๆกัน

ภาครัฐบาล

ภาครัฐบาลประกอบด้วยรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ภาครัฐบาลสามารถจำแนกเป็นภาษีทางตรง ภาษีทางอ้อม และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี เป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้สัดส่วนภาษีทางตรงและสัดส่วนทางอ้อมจะเท่าๆ กันในระดับรัฐบาลกลางในปี 2552 แต่สัดส่วนภาษีทางอ้อมนั้นมากกว่าภาษีทางตรงในระดับภาครัฐบาล เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ประชาชาติ สัดส่วนภาษีทางอ้อมคิดเป็นร้อยละ 11.62 ส่วนภาษีทางตรงคิดเป็นร้อยละ 10.98 (ตารางที่ 8)

ในระดับภาครัฐบาล ภาษีทางตรงมีลักษณะก้าวหน้าแบบสมบูรณ์และลดความไม่เท่าเทียมกัน Q5/Q1 และ D10/D1 ลดลงเป็น 10.92 และ 18.21 ตามลำดับ โดยกลุ่มรายได้ต่ำสุดรับภาระภาษีร้อยละ 3.81 และ กลุ่มที่มีรายได้สูงสุดรับภาระภาษีร้อยละ 15.3 สัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันลดลงเป็น 0.463 เป็นการลดลงร้อยละ 5.5

ภาษีทางอ้อมและรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีของรัฐบาลกลางมีลักษณะถดถอยที่ไม่สมบูรณ์และมีความไม่เท่าเทียมกันเพิ่มขึ้น Q5/Q1 และ D10/D1 ของภาษีทางอ้อมเพิ่มขึ้นเป็น 11.80 และ 21.57 ตามลำดับ โดยกลุ่มรายได้สูงสุดรับภาระต่ำสุดร้อยละ 9.09 และกลุ่มรายได้ต่ำสุดรับภาระร้อยละ 12.86 กลุ่มที่รับภาระสูงสุด ได้แก่ กลุ่มที่ 6 รับภาระร้อยละ 14.39 สัมประสิทธิ์จีนีเพิ่มขึ้นเป็น 0.514 เป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.9 ในกรณีรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี Q5/Q1 และ D10/D1 เพิ่มขึ้นเป็น 11.73 และ 21.28 ตามลำดับ โดยกลุ่มรายได้สูงสุดรับภาระต่ำสุดร้อยละ 2.15 และกลุ่มรายได้ต่ำสุดรับภาระสูงสุดร้อยละ 4.90 สัมประสิทธิ์จีนีเพิ่มขึ้นเป็น 0.502 คิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2

ตารางที่ 8 ภาระภาษี สัดส่วนรายได้กลุ่มรายได้สูงสุดต่อกลุ่มรายได้ต่ำสุด และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันของภาครัฐบาลหลังภาษีจำแนกตามการผลักภาระภาษีในกรณีฐานและกรณีอุปสงค์อุปทานมีความยืดหยุ่น ในปี 2552

กลุ่มครัวเรือน	กรณีฐาน				กรณีอุปสงค์อุปทานมีความยืดหยุ่น			
	ภาษีทางตรง	ภาษีทางอ้อม	รายได้ที่ไม่ใช่ภาษี	ภาครัฐบาล	ภาษีทางตรง ^a	ภาษีทางอ้อม ^b	รายได้ที่ไม่ใช่ภาษี ^c	ภาครัฐบาล
จนสุด 0-10%	3.81	12.86	4.90	21.57	5.70	8.26	3.68	17.67
11-20%	5.11	12.21	4.31	21.63	6.89	8.74	3.40	19.06
21-30%	5.97	12.72	4.24	22.93	8.04	9.71	3.49	21.28
31-40%	6.4	13.35	4.23	23.97	8.56	10.59	3.49	22.67
41-50%	7.05	12.96	4.00	24.01	9.28	10.78	3.46	23.55
51-60%	7.60	14.24	4.12	25.97	9.80	11.98	3.54	25.34
61-70%	8.48	14.39	3.99	26.85	10.58	12.63	3.53	26.77
71-80%	9.31	13.42	3.59	26.32	10.97	12.39	3.34	26.71
81-90%	10.04	12.23	3.19	25.47	11.20	12.09	3.18	26.46
91-100%	15.3	9.09	2.15	26.55	12.44	11.70	2.81	26.92
รวม	10.92	11.62	3.17	25.71	10.92	11.62	3.17	25.71
Q5/Q1	10.38	11.80	11.73	10.80	10.79	11.07	11.55	10.32
D10/D1	18.21	21.57	21.28	19.37	19.20	19.90	20.87	18.36
สัมประสิทธิ์จีนี	0.463	0.514	0.502	0.501	0.481	0.531	0.496	0.461
อัตราการเปลี่ยนแปลงของสัมประสิทธิ์จีนี	-5.5%	4.9%	2.4%	2.2%	-1.8%	8.4%	1.3%	-5.9%

หมายเหตุ. จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (National Statistical Office, 2009)

^a ในกรณีภาษีทางตรง สมมติให้เจ้าของทุนรับภาระร้อยละ 50 แรงงานร้อยละ 25 และผู้บริหารร้อยละ 25

^b ในกรณีภาษีทางอ้อม สมมติให้ผู้บริโภครับภาระร้อยละ 50 แรงงานร้อยละ 25 และเจ้าของทุนร้อยละ 25

^c ในกรณีรายได้รัฐพาณิชย์ สมมติให้ผู้บริโภครับภาระร้อยละ 50 แรงงานร้อยละ 25 และเจ้าของทุนร้อยละ 25 ในกรณีรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆ สมมติให้ผู้บริโภครับภาระเท่าๆ กัน

ในกรณีฐาน ภาระภาษีภาครัฐบาลมีความก้าวหน้าเล็กน้อยแบบไม่สมบูรณ แต่กลับทำให้ความไม่เท่าเทียมกันเพิ่มขึ้น โดย Q5/Q1 และ D10/D1 ของรายได้ภาครัฐบาลลดลงเป็น 10.8 และ 19.37 เท่าเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ก่อนภาษี โดยกลุ่มรายได้ต่ำสุดรับภาระต่ำสุดร้อยละ 21.57 กลุ่มที่มีรายได้สูงสุดรับภาระร้อยละ 26.55 กลุ่มที่รับภาระสูงสุด ได้แก่ กลุ่มที่ 6 รับภาระร้อยละ 26.85 ถึงอย่างไรก็ตาม การจัดเก็บรายได้ภาครัฐบาลทำให้ความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้น โดยสัมประสิทธิ์จีนิเพิ่มขึ้นเป็น 0.501 เป็นการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 2.2 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ภาระภาษี สัดส่วนรายได้กลุ่มรายได้สูงสุดต่อกลุ่มรายได้ต่ำสุด และสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันของภาครัฐบาลจำแนกตามหน่วยงานของรัฐและการผลักรภาษีในกรณีฐาน ปี 2552

กลุ่มครัวเรือน	รายได้รัฐบาลกลาง				รายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				ภาครัฐบาล
	ภาษี	ภาษี	รายได้ที่	รวม	ภาษี	ภาษี	รายได้ที่	รวม	
	ทาง	ทาง	ไม่ใช่		ทาง	ทาง	ไม่ใช่		
ตรง	อ้อม	ภาษี		ตรง	อ้อม	ภาษี			
จนสุด 0-10%	3.53	10.84	3.81	18.17	0.29	2.02	1.10	3.41	21.57
11-20%	4.72	10.28	3.60	18.61	0.39	1.92	0.70	3.02	21.63
21-30%	5.59	10.70	3.69	19.99	0.38	2.02	0.55	2.94	22.93
31-40%	5.92	11.25	3.78	20.96	0.48	2.10	0.44	3.01	23.97
41-50%	6.56	10.92	3.64	21.12	0.49	2.04	0.36	2.89	24.01
51-60%	6.97	12.02	3.83	22.81	0.64	2.23	0.29	3.16	25.97
61-70%	7.70	12.16	3.75	23.61	0.78	2.23	0.23	3.24	26.85
71-80%	8.49	11.38	3.41	23.27	0.82	2.05	0.18	3.05	26.32
81-90%	9.14	10.39	3.06	22.59	0.91	1.84	0.13	2.88	25.47
91-100%	13.97	7.74	2.10	23.81	1.33	1.35	0.05	2.74	26.55
รวม	9.98	9.84	2.97	22.79	0.94	1.77	0.20	2.92	25.71
Q5/Q1	10.49	11.73	11.64	10.77	11.39	11.54	11.57	11.53	10.81
D10/D1	18.44	21.40	21.05	19.25	20.46	20.82	20.90	20.82	19.37
สัมประสิทธิ์จีนิ	0.469	0.509	0.501	0.500	0.485	0.493	0.490	0.489	0.501
อัตราการเปลี่ยนแปลง ของสัมประสิทธิ์จีนิ	-4.3%	3.9%	2.2%	2.0%	-1.0%	0.6%	0.0%	-0.2%	2.2%

หมายเหตุ. จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (National Statistical Office, 2009)

ในกรณีอุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่น โดยสามารถผลักรภาษีให้ผู้บริโภค แรงงาน และเจ้าของทุน พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีฐาน การจัดเก็บรายได้ภาครัฐบาลจากภาษีทางตรง ทำให้ความก้าวหน้าของภาษีน้อยลงและเพิ่มความไม่เท่าเทียมกัน ภาษีทางอ้อมและรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีทำให้ระบบภาษีมียุทธศาสตร์ก้าวหน้าเพิ่มขึ้นและความไม่เท่าเทียมกันลดลง เนื่องจากผลของความ

ก้าวหน้าที่เพิ่มขึ้นของภาษีทางอ้อมและรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี มากกว่าผลของความก้าวหน้าของภาษีทางตรงที่ลดลง ในภาพรวม Q5/Q1 D10/D1 ลดลงเป็น 10.32 และ 18.36 ตามลำดับ โดยกลุ่มรายได้สูงสุดเป็นกลุ่มรับภาระสูงสุดร้อยละ 26.92 และกลุ่มรายได้ต่ำสุดเป็นกลุ่มรับภาระต่ำสุดร้อยละ 17.67 สัมประสิทธิ์นี้ลดลงเป็น 0.461 เป็นการลดลงถึงร้อยละ 5.9 เป็นที่น่าสังเกตที่ ระบบภาษีอากรในระดับภาคีรัฐบาลอาจไม่สามารถลดความ เหลื่อมล้ำ และไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมาย Q5/Q1 เท่ากับร้อยละ 10 ที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554)

บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในระดับภาคีรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วยรัฐบาลกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระบบภาษีรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นอาจไม่สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้ เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันจะเปลี่ยนไปอยู่ในช่วง 0.461-0.501 ในปี 2552 เปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการเก็บภาษีซึ่งสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมกันเท่ากับ 0.490 แต่ระบบภาษีภาคีรัฐบาลยังมีลักษณะความก้าวหน้าของภาษีอากร ถึงแม้ว่าจะไม่สมบูรณ์โดยรายได้ของกลุ่มรายได้สูงสุดร้อยละ 20 แรกมีส่วนประมาณ 10.32-10.80 เท่าของรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 และรายได้ของกลุ่มรายได้สูงสุดร้อยละ 10 แรกมีส่วนประมาณ 18.36-19.37 เท่าของรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 10 โดยกลุ่มที่ยากจนที่สุดรับภาระประมาณร้อยละ 17.67-21.57 และกลุ่มร่ำรวยที่สุดรับภาระประมาณร้อยละ 26.55-26.92

ในการดำเนินนโยบายเพื่อระดมรายได้ของภาคีรัฐบาล ภาคีรัฐควรคำนึงถึงประสิทธิภาพและความเป็นธรรมของภาษีอากร รวมทั้งให้ความสำคัญกับการหารายได้เพิ่มขึ้น เพื่อให้สมดุลกับรายจ่าย จากการศึกษาข้างต้น ข้อเสนอแนะโดยใช้ภาษีอากรเพื่อลดความเหลื่อมล้ำมีดังนี้

ประการที่แรก เพื่อความเป็นธรรม การปรับขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10 หรือการปรับขึ้นภาษีสรรพสามิต โดยเฉพาะจากสินค้าบาป (sin products) ที่บริโภคในสัดส่วนที่มากโดยผู้มีรายได้น้อย เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาซึ่งนำหนักอย่างรอบคอบ เนื่องจากการศึกษาพบว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต มีลักษณะถดถอยและเพิ่มความไม่เท่าเทียมกัน

ประการที่สอง เนื่องจากภาครัฐได้มีการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 20 รายได้จากภาษีเงินได้นิติบุคคลอาจไม่ใช่เป็นประเภทรายได้รัฐบาลกลางสูงสุดอีกต่อไป ดังนั้นภาครัฐควรหามาตรการเพื่อเพิ่มรายได้จากภาษีทางตรงประเภทอื่นๆ โดยเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยควรที่จะเพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีเพิ่มขึ้น และครอบคลุมผู้เข้าข่ายเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากขึ้น อนึ่งภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่มีความก้าวหน้าและลดความไม่เท่าเทียมกันมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับภาษีประเภทอื่นๆ

ประการสุดท้าย ภาครัฐควรผ่านร่างภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและนำมาบังคับใช้โดยเร็ว ทั้งนี้ภาษีทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์เป็นภาษีที่มีความก้าวหน้าและลดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม อีกทั้งจะเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดเก็บเอง เป็นที่น่าแปลกใจ ภาษีโรงเรือนและที่ดินรวมกับภาษีบำรุงท้องที่ในปัจจุบัน ยังเก็บได้น้อยกว่าภาษีการโอนที่ดิน หรือ ภาษียกยนต์และล้อเลื่อนเสียอีก

เอกสารอ้างอิง

- Aemkulwat, C. & Amonvatana, C. (2011). *Country Report: Thailand's Poverty, Growth and Inequality*. Paper Prepared for 'Globalization and Development' & 'Development and Happiness' International Joint Research Project Nagoya Workshop at Nagoya University, Japan on 24-25 November 2011.
- Aemkulwat, C. (2010). Labor Force Structure Change and Thai Labor Market, 1990-2008. *In The Second Annual Conference of the Academic Network for Development in Asia (ANDA) Proceedings* (GSID: Nagoya University), 233-52.
- Aemkulwat, C. (2012), *Tax Incidence and Inequality and Inequality in Thailand: 1988-2009*. Research sponsored by the Faculty of Economics, Chulalongkorn University. (in Thai).
- Aemkulwat, C. (2013). *Tax Incidence and Inequality of Thai General Government Taxation System*. Paper presented at The Eighth National Conference of Economists, 306-324. (in Thai).
- Devarajan, S. & Hossain, S. (1998). *The Combined Incidence of Taxes and Public Expenditures in the Philippines*. *World Bank Report* 11061-PH.H.
- Fiscal Policy Office, Ministry of Finance. (2015). Ministry of Finance. Report on Economy and Public Finance. Retrieved from <http://www.fpo.go.th/FPO/index2.php?mod=Category&file>.
- Jitsuchon, S., Chawla, A. & Anuchitworawong, C. (2009). *Fiscal Measures for Economic and Social Justice: Analysis of Direct Tax, Indirect Tax and Tax Base*. Thailand Development Research Institute. (in Thai).
- Karageorgas, D. (1973). The Distribution of Tax Burden by Income Groups in Greece. *The Economic Journal*, 83(330), 436-448.
- Krongkaew, M. (1978). *The Distributive Impact of the Fiscal System in Thailand*, Research report submitted to the National Research Council, October, 1978 (in Thai).

- Likitkijksomboon, P. (1983). Taxation and Income Distribution of Thai Household in 1981. *Thammasat Economic Journal*, 4(2), 131-157. (in Thai).
- Malik, M. H. & Saqib, N. U. (1989). Tax Incidence by Income Classes in Pakistan. *The Pakistan Development Review*, 28(1), 13-26.
- National Economic and Social Development Board. (2011). *Thailand's Poverty and Inequality in 2010*. Social Database and Indicator Development Office, National Economic and Social Development Board, Thailand, September 2011. (in Thai).
- National Statistical Office. (2009). Household Socio-Economic Survey 2009. Ministry of Information and Communication Technology, Thailand.
- Pechman, J. A. & Okner, B. A. (1974). *Who Bears the Tax Burden?* Washington: The Brookings Institution.
- Poapongsakorn, N., Nikomborirak, D., Tangkitvanic, S., Israngkura Na Ayutthaya, A. & Ratanawaraha, A. (2011). *Economic Reforms for Social Justice*. Thailand Development Research Institute. (in Thai).
- Sarntisart, I. (2011). *Income Distributional Analysis Measurement and Economic Modeling*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai).
- Satitchaijaroen, S., Ketudat, S., Ananapibut, P., Wicheanplerd, S. & Chindathum, N. (2011). *The Impact of Value Added Tax to Enhance Income Distribution, Fairness and Economy in Thailand*. Research Paper for Fiscal Policy Office, Ministry of Finance. (in Thai).
- Sussangkarn, C., Patmasiriwat D., Jitsuchon, S., & Sarntisart, I. (1999). *Pattern of Expenditure Incidence and Tax incidence in Thailand, 1986-1996*. Bangkok: Thailand Development Research Institute (in Thai).
- Tinakorn, P. (2002). Inequality and Income Distribution in the Four Decades of Development: 1961-2001. *Thammasat Economic Journal*, 20(2-3), 141-207. (in Thai).
- Wannajitjaroen, L. (2009). *Income Tax Incidence and Impact on Household Income*. (Master's Thesis) Chulalongkorn University, Faculty of Economics. (in Thai).
- Yasadatt, W. (2012). *Property Tax Analysis: The Case of Real Estate and Property Tax*. (Master's Thesis) Chulalongkorn University, Faculty of Economics. (in Thai).